ДӘРБӘНД

ДОСТЛУГ. ГАРДАШЛЫГ. БИРЛИК

100 1920-2020 јүз ил сизинләјик

Гәзет һәфтәдә бир дәфә чыхыр

12+

№24 (98268) 1920-чи илдән чыхыр 12 ијун 2020-чи ил чүмә. Гијмәти 2 рубл.

Тәсисчиләр: ДАҒЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МӘТБУАТ ВӘ ИНФОРМАСИЈА НАЗИРЛИЈИ

12 ИЈУН РУСИЈА КҮНҮ БАЈРАМЫДЫР

Һәр ил ијунун 12-дә гејд олунан Русија Күнү- Русија Федерасијасынын ваһид дөвләт бајрамыдыр. 2002-чи иләдәк һәмин күн Русијанын Дөвләт суверенлији һаггында деклорасија гәбул едилән күнү адланырды. Бу өлкәмизин «ән» кәнч дөвләт бајрамларындан бири иди.

12 ијун 1990-чы ил тарихдә Әксәријјәт үчүн бу күн бағ евинә вә башга јерләрә кетмәјә даһа бир истираһәт күнүнә чеврилди. Бир сыра Русија шәһәрләриндә бајрам тәдбирләри кечирилмәсинә бахмајараг хүсуси вүсәт мүшајиәт олунмурду.

1998-чи илдә Борис Јелтсин өзүнүн һәмин бајрам шәрәфинә чыхышында 12 ијуна даир сөз-

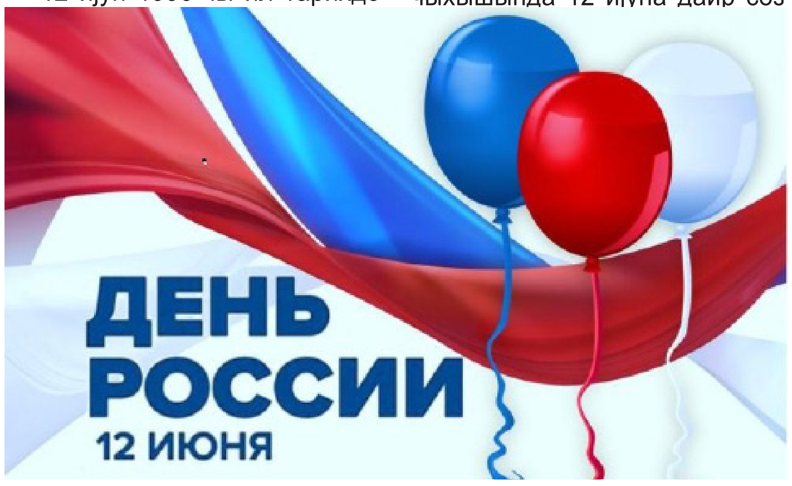

РСФСР Халг Депутатларынын биринчи Гурултајында Русијанын Дөвләт суверенлији һаггында гәбул едилмиш Деклорасијасында Русија Конститусијасынын вә онун ганунларынын үстүнлүјү елан олунмушдур. Һәмин күнә гәдәр ССРИ-нин бир чох республикалары өз суверенлији һаггында гәрарлар гәбул етмишдиләр. Она көрә дә һәмин сәнәд республикаларын ард-ардынча мүстәгил олмасы шәраитиндә гәбул едилмишдир.

Өлкәнин јени – Русија Федерасијасы (Русија) адынын гәбул едилмәси Русија дөвләтчилијинин мөһкәмләндирилмәсиндә вачиб дөвр олмушдур. Әлбәттә, 12 ијунда «мүстәгиллик»дән башга Русијанын һәмин күн биринчи Президенти олду. Анҹаг 1991-чи илдә өлкәнин тарихиндә илк дәфә олараг ачыг Президент сечкиләри кечирилди вә бу сечкиләрдә Борис Николајевич Јелтсин гәләбә газанды. Мәһз о өзүнүн 2 ијун 1994-чү ил тарихли 1113 нөмрәли Фәрманы илә 12 ијуна дөвләт әһәмијјәти верди, бајрамын өзү исә Русија Федерасијасынын Дөвләт суверенлији һаггында Деклорасија гәбул едилән күнүнә чеврилди. Сонралар садәлик үчүн бу күнү Мүстәгиллик Күнү адландырмаға башладылар. Борис Николајевич Јелтсин- Русијанын биринчи Президентидир. Лакин Русијанын јени тарихинин башланмасыны тәрәннүм едән башлыча дөвләт бајрамы јарадылмасы чәһдләри халг тәрәфиндән бирмәналы гијмәтләндирилмирди. Халг арасында о мүхтәлиф адланыр, о илләрдә әһали арасында апарылан сорғу русијалыларын бајрамын маһијјәтинин там анлашылмаз олдуғуну әјани нүмајиш етдирирди.

сөһбәтә сон гојулмасыны вә онун Русија Күнү кими гејд едилмәсини тәклиф етди.

Русија Федерасијасынын јени әмәк кодекси Низамнамәләринин гүввәјә миндији 1 феврал 2002-чи ил тарихдә бајрам өзүнүн јени адыны алды. Һәлә 2001-чи илдә Русијанын дөвләт суверенлији һаггында Деклорасија гәбул едилмәси күнү мүнасибәтилә Кремлдә кечирилән тәнтәнәли гәбулда чыхыш едән РФ Президенти Владимир Владимирович Путин демишдир: «Һәмин сәнәдлә бизим јени тарихимиз, вәтәндаш азадлығына вә ганунун алилијинә әсасланмыш демократик дөвләтин тарихи башлајыр. Онун башлыча маһијјәти уғур, вәтәндашларын фираванлығы вә рифаһыдыр».

Бу, азадлыг, вәтәндашлыг сүлһү вә бүтүн адамларын сәмими һәмрәјлији бајрамыдыр.

Бу күн Русија Күнү даһа вәтәнпәрвәрлик әламәтләри алыр вә Русија халгларынын милли бирләшмәсинин символуна вә өлкәмизин бу күнү вә кәләчәји наминә үмуми мәсулијјәтинин символуна чеврилир. Бу, ганун вә әдаләт әсасында бүтүн адамларын азадлыг, вәтәндашлыг сүлһү вә сәмими һәмрәјлији бајрамыдыр. Һәмин күн Русијанын шәһәрләринин һамысында бүтүн јашлы инсанларын иштирак етдији чохлу тәнтәнәли бајрам тәдбирләри кечирилир.

Кремлдә Русија Президенти Владимир Владимирович Путин елм, тәһсил, инҹәсәнәт адамларына дөвләт мүкафатларыны тәгдим едир, башлыча тәнтәнәләр исә әлбәттә, Москвада, Гызыл мејданда кечирилир вә Русија Күнү мөһтәшәм салјутларла баша чатыр.

ДАҒЫСТАНЫН БАШЧЫСЫ МОСКВА ҺӘКИМЛӘРИНӘ ТӘШӘККҮР ЕТМИШДИР

Дағыстанын рәһбәри Владимир Василјев ијунун 11-дә Маһачгала һава лиманында јени коронавирус инфексијасынын јајылмасында мүбаризәдә көмәк етмиш Москва һәкимләринә дәрин тәшәккүрүнү билдирмишдир.

Онларын сырасында Москва шәһәринин сағламлыг идарәсинин 121 нөмрәли мәсләһәт вә диагностика клиникасынын һәким-рентгенологу Артјом Инджијев; Москва Дөвләт Бүдҹә сәһијјә тәшкилатынын Д.Д.Плетнев адына хәстәхананын пулмонологу Лилија Каган; Москва шәһәр сәһијјә идарәсинин 40 нөмрәли шәһәр клиник хәстәханасынын тибб гардашы, анестезиолог Виктор Керчев; Москва шәһәр 40 нөмрәли клиник хәстәханасынын анестезиолог- реаниматологу Јегор Ларин, В.В. Виноградов адына Москва шәһәр дөвләт бүдҹәли тибб мүәссисәсинин һәким-ҹәрраһы Андреј Мылников; Москва шәһәри 1 нөмрәли инфексија- клиники хәстәханасынын јолухуҹу хәстәликләр һәкими Марина Русанова да вар иди.

Һәкимләрә мүраҹиәт едәрәк Дағыстан рәһбәри деди: «Ја-

шадығым ән ваҹиб фикри билдирмәк истәрдим, «хошбәхтлик әмсалы» дејилән бир ифадә вар, һансы ки, һәтта мүәјјән дәрәҹәдә өлчүлүр. Мәнә елә кәлир ки, сиз өлкәмизә кәләндә бизим хошбәхтлик әмсалымызы артырдыныз. Узун мүддәт аиләнизи, севдикләринизи көрмәмәјиниз, өзүнүзүн хәстәләндијинизи билмәмәјиниз сизин үчүн нә гәдәр чәтин олдуғуну чох көзәл баша дүшүрүк. Анҹаг буна бахмајараг сизи көзоләјә биләҹәк тәһлүкәдән горхмајараг кәлдиниз. Чох сағ олун, сизи чох севирик» һәмишә кәлин, әминәм ки, һәр һансы бир дағыстанлы сизә әл узадаҹаг. Тәшәккүр едирәм!».

Һәкимләр Дағыстанда 11 мүалиҹә оҹағында мәсләһәт вә методоложи иш апарыблар. Онларын сырасына Маһачгала шәһәриндә 3 хәстәхана, Избербаш шәһәр мәркәзи хәстәханасы вә о ҹүмләдән республиканын дөрд рајону- Дәрбәнд, Ахты, Унсукул, Леваши рајонлары да дахилдир.

Јерли тибб ишчиләри илә

хәстәхана шөбәләринә едилән бирҝә зијарәтләр нәтиҹәсиндә тәсдигләнмиш вә ја еһтимал олунан Ковид – 19 инфексијасы, икитәрәфли вирал пневмонија вә (вә ја тромбоемболик ағырлашмалары олан хәстәләр јохлнылды. Клиник һаллар да тәһлил едилди вә һәр бир ағыр хәстә үчүн тибби мәсләһәтләшмә апарылды.

Һәр бир ағыр хәстә үчүн һәкимләрин иштиракы илә консилиум кечирилди.

Маһачгала шәһәринин сәһијјә тәшкилатларында тибби хидмәт көстәрилмәси илә мәшғул олан һәкимләр кифајәт гәдәр јүксәк пешәкарлыг вә һазырлыг сәвијјәләрини көстәрдиләр.

Тәдбирдә Дағыстан Республикасы Һөкумәтинин сәдри Артјом Здунов, Дағыстан Республикасы ММ-нин сәдр мүавини Јелена Јелникова, Дағыстан Республикасынын Сәһијјә назири Ҹамалудин Һаҹыибраһимов, Дағыстан Республикасы ТФОМС-ын рәһбәри Илјас Мамајев, ДР Халг Мәҹлисинин депутаты Зүмрүд Бучајева иштирак етмишләр.

ОПЕРАТИВ ГӘРАРКАҺЫН ЈЫҒЫНЧАҒЫНДА

Дағыстанын башчысы Владимир Василјевин рәһбәрлији алтында кечирилән коронавируса гаршы мүбаризә вә мәһдудлашдырычы тәдбирләрин мүмкүнлүјү мәсәләләри оператив гәраркаһын нөвбәти јығынчағында мүзакирә едилмишдир.

Роспотребнадзорун ДР үзрә Идарәсинин рәһбәри Николај Павлов Дағыстанын әразисиндә јени коронавирус инфексијасынын гаршысынын алынмасы үзрә әлавә тәдбирләр вә санитар- епидемиоложи вәзијјәт һаггында данышмышдыр. Онун сөзләринә көрә һазырда республикада коронавирус инфексијасы хәстәлијинә тутуланларын гејдә алынмасы давам едир. Ијун ајынын 9-на 6077, о чүмләдән өтән күн әрзиндә 107 һадисә ашкар едилмишдир. Бунунла белә артым сүрәтинин азалдылмасынын мүмкүн олдуғу гејд едилмишдир. Хәстәләнәнләрин 35 фаизи контакт мүајинәси, 65 фаизи исә тибби јардым көстәрилмәсинә мүрачиәт заманы ашкар едилмишдир.

Сөзүнү давам едирән рекионун баш санитар һәкими демишдир ки, вәзијјәтин тәһлили епидемиоложи просесләрин стабилләшмәси вә интенсивлијинин ашағы дүшмәси һаггында нәтичә чыхармаға имкан верир. Бу мүсбәт динамика демәкдир. Ејни заманда үмуми јахшылашма вәзијјәтин фонунда просесин мәнбәә јајылмасы јерләри вардыр ки, онун чәрчивәсиндә әлавә тәдбирләр көрмәк лазымдыр. Нәтичәләри јекунлашдыран Николај Павлов билдирмишдир ки, бүтүнлүкдә республика үзрә вәзијјәт мәһдудијјәтләрин алынмасынын биринчи мәрһәләсинә кечирилмәси һаггында гәрар чыхармаға имкан вермир. Ејни заманда о, демишдир ки, давамлы, позитив динамика гејд олунур ки, бир вахтдан сонра о мүсбәт нәтичә вә биринчи мәрһәләјә кечмәјә имкан верәчәкдир.

Сонра республиканын сәһијјә назири Чамалудин Һачыибраһимов кәнарда пневмонија хәстәлијинә вә јени коронавирус инфексијасына тутулан хәстәләрә кејфијјәтли тибби јардым көстәрилмәси үзрә көрүлән тәдбирләрдән мәлумат вермишдир. Бундан сонра рекион башчысы назирдән федерал бүдчәдән һәкимләрә ајрылмыш өдәнишләрин һәр ики гәрар үзрә 100 фаиз верилдијини сорушду вә инандырычы чаваб алды.

ДР Һөкумәти Сәдринин биринчи мүавини Анатоли Карибов өз нөвбәсиндә мәлумат верди ки, ДР Һөкумәтинин тибб ишчиләринин стимуллашдырычы характерли өдәнишләрин әлавә малијјәләшдирилмәси үчүн 263 милјон рубл мәбләғин нәзәрдә тутулмасы сәрәнчамынын лајиһәси һазырланмышдыр. Даһа сонра республика башчысы сәһијјә назирлијинин мәһдудијјәтләрин ләғв едилмәсинә аид рәји илә марагланды. Чамалутдин Һачыибраһимов Николај Павловун мөвгеји илә там разылашды.

О, деди: «Биздә динамика позитивдир, лакин бунунла белә мән биринчи мәрһәләјә кечмәк истәмәздим».

Мүшавирәнин кедишаты заманы Владимир Василјев билдирди ки, 5 бәләдијјә рајону вә 1 бәләдијјә саһәси мәһдудијјәтләрин алынмасынын вахтындан әввәл олдуғуну һесаб едирләр. Бу, Керкебил, Кумторкала, Гураһ, Мәһәррәмкәнд, Чарода рајонлары вә Бежта саһәсидир. 41 бәләдијјә мәһдудијјәтләрин арадан галдырылмасына мүхтәлиф нөв вә јанашмаларын истифадәсинин вачиблији һаггында билдирмәклә јанашы, һәмчинин Роспотребнадзорун тәләб вә төвсијәләринин һәлледичи олдуғуну да вурғуламышлар.

«Бүтүн бу тәклифләр бизим рәһбәр ишчиләрдән мәсул јанашма тәләб едир, бәләдијјә бирләшмәләринин башчылары буну јахшы билир, идарә едир вә јерләрдәки вәзијјәтә көрә чавабдеһдирләр. Буна көрә сизә тәшәккүрүмү билдирирәм. Чүнки бизим дедијимиз мүсбәт дәјишикликләр- бу сизин һәкимләрә, дикәр хидмәт вә идарәләрлә биркә ишинизин нәтичәсидир»,-дејә Владимир Василјев гејд етмишдир.

Бәләдијјә бирләшмәләри вә дөвләт тәшкилатлары башчылары ијун ајынын 15-дән артырылмыш һазырлыг режиминдән мәрһәлә- мәрһәлә чыхмаг имканына бахылмасыны, һәмин мәрһәләдә өзүнү изолјасија режиминдән мәрһәлә- мәрһәлә чыхмаға имкан верән һазырлыг тәдбирләринин кечирилдијини билдирдиләр.

Рекион башчысы диггәти асан олмајан гәрар гәбул етмәјә бүтүн ишчиләри вә индијә кими мәһдудијјәт тәдбирләринин давам етмәси мәсулијјәтини үзәринә көтүрмәсини, бүтүн рәһбәр ишчиләрин ирадәси вә мәсулијјәтинин чатдығына јөнәлтмишдир. Бунунла бағлы профил идарәләрин төвсијәләринин приоритет олдуғуну билдирмишдир. Мәһдудијјәтләрин алынмасына кечидә галан вахт тәхминән бу ил ијун ајынын 15-дә баш верәчәкдир. Дағыстанын башчысы адамларла галан вахты иш үчүн истифадә етмәјә чағырмышдыр.

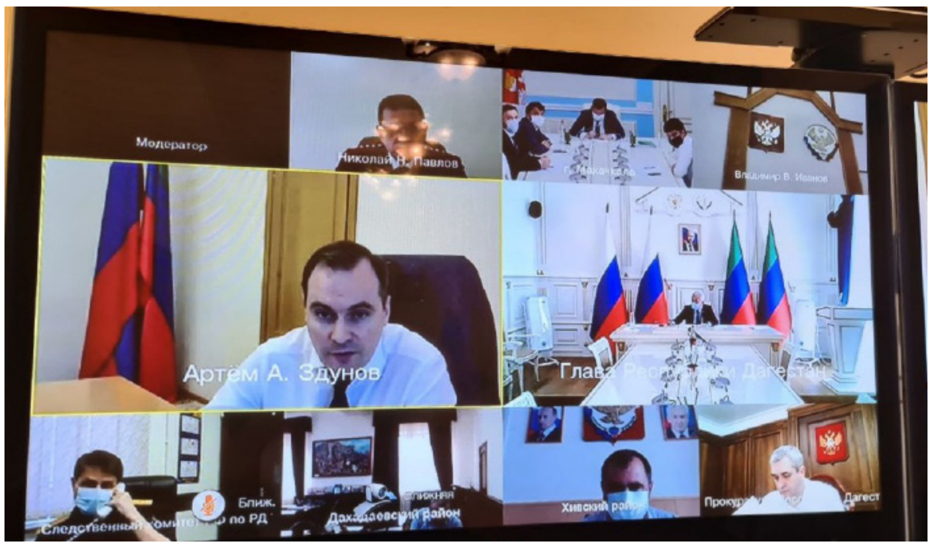

«Бу күнләрдә һазырда ишләјән вә инсанлара вачиб һәјат мәсәләләрини һәлл етмәјә көмәк көстәрәнләрин, бизнесин јанында олун, нәзарәт , команда, чәза верән олмајын, адамлара көмәк един. Бу ишә иш адамларыны, ичтимаи нәзарәтчиләри, депутатлары чәлб един. Гој һамы ишин шәффаф, мараглы, сәмими, лакин бунунла чидди тәһлүкәсизлик тәләбләринә әмәл едилмәси шәраитиндә апарылдығыны көрсүн»,-дејә Василјев ДТ вә ББ башчыларына мүрачиәт етди.

Елм вә тәһсил назири Уммупазил Омарова 2020-чи илдә ваһид дөвләт имтаһанынын (ВДИ) јени коронавирус инфексијасынын јајылмасы риски шәраитләриндә кечирилмәси үзрә ишин тәшкили мөвзусу үзәриндә дајанды. Илк нөвбәдә о, әмин етди ки, дөвләт јекун аттестасијасы Роспотребнадзорун вә РФ тәһсил назирлијинин норматив сәнәдләринә мүвафиг кечириләчәкдир. Бунунла белә коронавирусун јајылмасы шәраитиндә Роспотребнадзорун төвсијәләринә хүсуси диггәт јетирилмишдир.

Бәләдијјә бирләшмәләри башчыларына үзүнү тутараг о, әлавә етди ки, имтаһан кечирилән мәнтәгәләрин техники тәчһизаты илә бағлы әнәнви тәләбләрлә јанашы, епидемијаја гаршы тәләбләрин тәшкили үзрә ишин дүзкүн гурулмасы чох вачибдир. Онларын арасында термометријанын кечирилмәси, фәрди мүһафизә вәсаитләринин вә лазыми мигдарда бутулка сују илә тәмин едилмәси, дезинфексија вә с.мәсәләләр вардыр.

Витсе-назир мәлумат верди ки, 11035 нәфәр имтаһан верәчәкдир. Һазырда артыг бәләдијјә бирләшмәләринин башчылары илә бирликдә имтаһанларын тәһлүкәсиз кечирилмәсинин тәминаты үзрә ишә башланмышдыр. Бүтүн бу ишләри ијунун 25-дәк көрмәк лазымдыр. Бундан сонра һазырлығын јохланылмасы һәјата кечириләчәкдир. Бүтүнлүкдә Уммупазил Омарова имтаһанын јахшы тәшкилати сәвијјәдә кечирилмәсиндән өтрү бүтүн шәраитләрин јарадылдығыны билдирди.

Дејиләнләри шәрһ едән республика башчысы бәләдијјә башчыларына ВДИ кечирилән заман тәһлүкәсизлијин тәмин едилмәсини хүсуси нәзарәтдә сахланылмасыны вә бунунла белә Дағыстанда ВДИ-нин доғру вә шәффаф кечирилмәси просесинин формалашмасында иштиракы оланлара, һәмин ишә гејри - формал јанашанлара тәшәккүрүнү белә билдирди: «Мән сиздән сәсләндирилән төвсијәләрә гулаг асмағы хаһиш едирәм. Техники сәбәбләрә көрә имтаһанларын објектив верилмәсини, бунунла белә педагог вә шакирдләрин әмәјини шүбһә алтына салмаг олмаз. Бу ишә чох чидди јанашын»,-дејә о, мүрачиәт етди.

Дағыстанын витсе-назири Владимир Лемешко 1 нөмрәли шәһәр клиник хәстәханасынын оксикенлә тәчһизаты проблеминдән данышараг гејд етди ки, бу мәсәлә рекионун сәһијјә назирлији вә һәмин мүаличә мүәссисәсинин рәһбәрлији илә бирликдә ишләниб һазырландығындан онун тамамилә һәлл едилмәси үчүн 25 милјон 800 мин рубл мәбләғин габагчадан разылашдырылмасы хәстәхананын оксикенлә дајаныглы тәчһизатынын тәмин едилмәсинә көмәк көстәрәчәкдир.

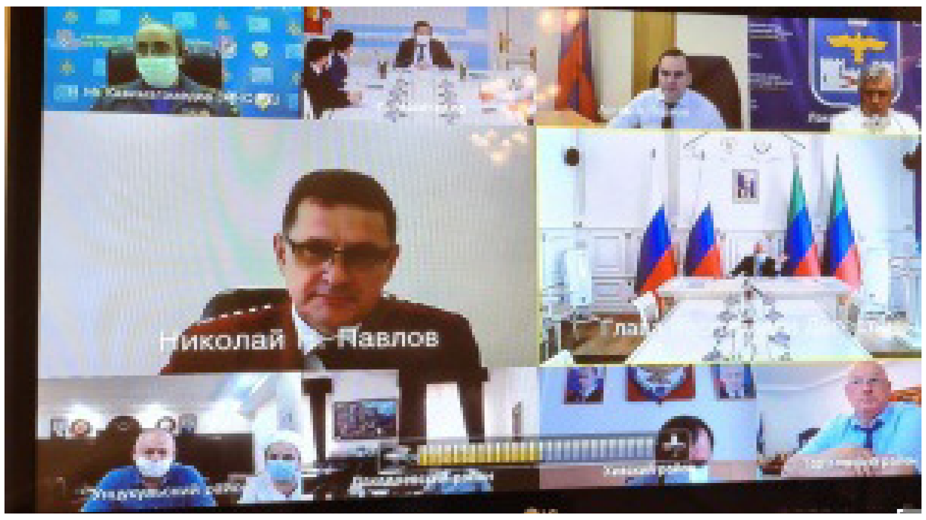

Дағыстанын башчысы бу гәрарын сәнәдләшдирилмәсини тапшырды.

Рекионун баш назири Артјом Здунов мәлумат верди ки, тибб ишчиләринин стимуллашдырылмасы үчүн әлавә малијјәләшдирмә мүшавирәнин әввәлиндә сөбәт кедән 263 милјон рубл мәбләғ һаггындакы сәрәнчам артыг имзаланмышдыр.

Дағыстанын башчысы бүтүн мәсәләләрин ајдын вә шәффаф һәлл едилмәсини гејд едәрәк бу чүр оперативлији дә бәјәнди.

РИА-ДАГЕСТАН.

«БИЗ БИРЛИКДӘЈИК»

АКСИЈА ИШТИРАКЧЫЛАРЫ ИНВАЛИДӘ КӨМӘК ЕТМИШЛӘР

Дағыстан Республикасында Чонтаулкәндиндән олан әлил-колјаскасында кәзән Магомед Закарјајев реабилитасија үчүн техники вәсаит алмышдыр. Белә ки, әввәлләр о, әлил арабасы үчүн батарејалар әлдә етмәк истәјилә гајнар хәттә мүрачиәт етмишди.

Әризәчи илә сөһбәт әснасында волонтјорлар Магомед Закарјајевин ајагларынын һиссә-һиссә бир нечә дәфә әмәлијјат едилдикдән сонра кәзмәдијини өјрәнмишләр. Бундан әлавә көнүллүләр кишинин јатаг јарасы әлејһинә дөшәјә вә ортопедик јастыға да еһтијачынын олдуғуну ашкар етмишләр.

«Пандемија шәраитиндә «ҮХЖ кәнчләри»нин иштиракчылары сағламлыг мәһдудијјәтләри олан хәстәләрә техники реабилитасија еаситәләри алмаға көмәк едирләр. Бүтүн бу ишләр сосиал сығорта фФлндунун әмәкдашлары илә бирликдә көрүлүр. Әрази шөбәсинин әмәкдашлары «Биз бирликдәјик» аксијасынын гәраркаһына әризәләри тәгдим едир вә бизим волонтјорлар көстәрилмиш үнванлара кедирләр. Әлил инсанлар бу сифаришләрә имза атыр вә беләликлә мүрачиәт едәнләрин голу чәкилмиш сифаришләр Фонда гајыдыр. Бундан сонра мүрачиәтчинин евинә реабилитасија вәсаити көндәрилир,-дејә «Биз бирликдәјик» аксијасынын иштиракчысы, Дағыстан Республикасында ҮХЖ кәнчләри»нин координатору Маһди Китинов сөһбәт әснасында билдирмишдир- Чәми бир нечә күн әрзиндә сифаришләри гејд вә Закарјајевә лазым олан дөшәји, ортопедик јастығы әлдә етдик».

Команданын иштиракчылары чатдырылманы көзләмәдән реабилитасија вәсаитини ики дәст әрзаг пакети илә бирликдә әлилин евинә апардылар.

Бүтүн бу вахт әрзиндә Дағыстанда «Молодежа ОНФ» гәраркаһынын көнүллүләри техники реабилитасија вәсаитинин сифариши һаггында 23 әризәни гејдијјата алмаға көмәк етмишләр.

ГЕЈД: Үмумрусија халг чәбһәси (ОНФ- ҮХЧ) – ичтимаи һәрәкатдыр, 2011-чи илин мај ајында Русија Федерасијасынын Президенти Владимир Путинин тәшәббүсү илә јаранмышдыр вә һансы ки, өлкәмизин хејирхаһ гәлбли сакинләрини бирләшдирир. Бу һәрәкатын лидери Владимир Путиндир.

ҮХЧ-нин әсас вәзифәси вәтәндашларын һүгугларыны горумаг, коррупсијаја гаршы мүбаризә апармаг, өлкә башчысынын вердији Фәрманлара әмәл олунмасына, дөвләт вәсаитләринин гәнаәтлә хәрчләнмәсинә вәтәндашларын һәјат кејфијјәтләринин јүксәлдилмәсинә нәзарәт етмәкдир.

СЫРТЫЧ КӘНДИНДӘ СӘЈЈАР МҮШАВИРӘ КЕЧИРИЛМИШДИР

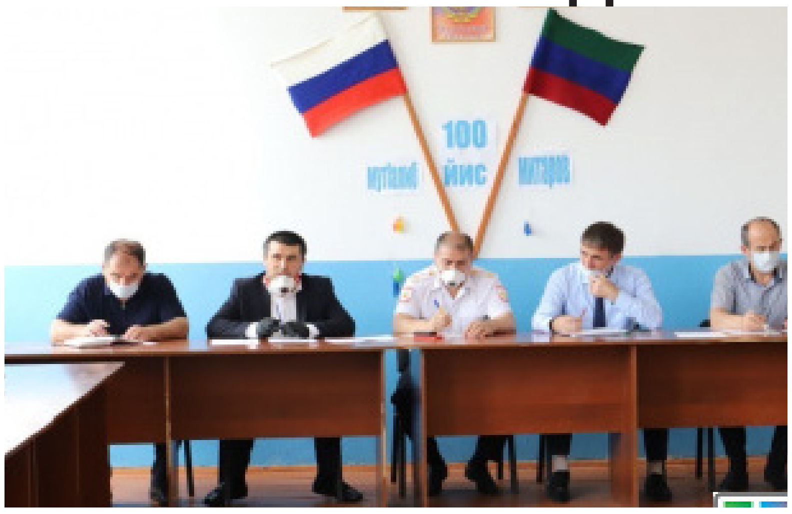

Бу күнләрдә Табасаран рајонунун башчысы Магомед Гурбанов Сыртыч кәндиндә коронавирус инфексијасынын јајылмасына гаршы мүбаризә үзрә әмәлијјат гәраркаһынын сәјјар мүшавирәси кечирилмишдир. Бу һагда мәтбуат хидмәтиндән мәлумат вербләр.

«Иҹлас чәрчивәсиндә Сыртыч, Күһрәг, Чулат кәндләриндәки короновирусла бағлы мөвҹуд вәзијјәт тәһлил едилди вә әһалинин бу кәнд јашајыш мәнтәгәләриндә коронавирус инфексијасынын даһа да јајылмасындан горунмасы үчүн профилактик тәдбирләрин күҹләндирилмәси мәсәләләри мүзакирә олунду»-деди.

Ачылыш иҹласы; рајон рәһбәри рајонда епидемиоложи вәзијјәтин сабитләшмәјә башладығыны билдирди. «Анҹаг сон күнләрдә, бөлкәнин дикәр јашајыш мәнтәгәләриндә хәстәлијә јолухмуш сакинләрин сајы азалса да, хүсусән Сыртыч кәндиндә коронавирусун јајылмасы илә әлагәдар вәзијјәт чәтинләшиб. Кәнддә бу һалларын сајы артмышдыр. Бу бахымдан әһалини коронавирусун даһа да јајылмасындан горумаг үчүн әлавә тәдбирләр көрмәлијик- деди.

Гајтаг рајонундакы Роспотребнадзор Идарәсинин шөбә мүдири Нурмагомед Мјатов Сыртыч кәндиндәки мөвҹуд хәстәлик һаггында мәлумат верди. Онун сөзләринә көрә, кәнддәки епидемиоложи вәзијјәт чох мүрәккәбдир.

«Хәстәлијин башланғыҹы мајын сонларында баш верди. Бу күнә гәдәр бу кәнддән 25 нәфәр хәстә мәркәзи рајон хәстәханасындадыр. «Бу, республиканын дикәр бөлкәләринә транзит јолларын вә јүксәк сәрнишин ахынынын бу кәнддән кечмәси илә әлагәдардыр. Бундан да әлавә, бир чох вәтәндашлар јолверилмәз олан өзүнү тәҹридетмә режимини позмаға башлады. Коронавирус инфексијасы илә мүбаризә үчүн әлавә анти-епидемиоложи тәдбирләр көрмәк лазымдыр,-деди.

Көрүшдә Сыртыч, Чулат, Күһрәг кәнд бирләшмәләринин рәбәрләри, Сыртыч саһә хәстәханасынын баш һәкими короновирусла мүбаризә истигамәтиндән көрүлән ишләрдән данышдылар. Кәнд јашајыш мәнтәгәләри рәһбәрләринин сөзләринә көрә, рајон полиси илә бирликдә әһали тәрәфиндән өзүнү тәҹридетмә режиминә нәзарәт едирләр. Онлар әразиләрдә вә күтләви сыхлыг јерләриндә дезинфексија тәдбирләри көрүр, әһали арасыда изаһат ишләри апарыр вә Русија Федерасијасынын дикәр бөлкәләриндән кәндә кәлән вәтәндашлар үчүн тәҹрид режиминә нәзарәт едирләр.

Мәтбуат хидмәти гејд етди ки, иҹласдан сонра әһалинин өзүнү тәҹридетмә режиминә нәзарәти күҹләндирмәк үчүн Сыртыч кәндиндәки полис шөбәсинә әлавә метирал көндәрмәк гәрара алынды. Кәндә киришләрдә кәнд әразисиндән дикәр әразиләрә кедән сәрнишин ахынынын азалдылмасы мәгсәди илә полис әмәкдашларынын вә патрул дәстәләринин нәзарәт етдији пост гурулаҹагдыр.

«Көрүлән тәдбирләр сакинләримизин горунмасы үчүн һазырланмышдыр. Әсас мәгсәд одур ки, јалныз бүтүн ҹәмијјәтин һәмрәјлији илә мүмкүн олан јолухманын јајылмасыны дајандырмагдыр. Бу вәзијјәтдә бүтүн әһалинин бирлији зәруридир,-деди.

«ӘН ЈАХШЫ АНА ДИЛИ» КАБИНЕТИ

Бујнакск рајонунда «Ән јахшы ана дили кабинети» мүсабигәсинин нәтиҹәләри јекунлашды.

Рајонда тәһсил шөбәси тәрәфиндән тәшкил едилән «Ана дилинин ән јахшы арашдырмасы» бәләдијјә мүсабигәсинин нәтиҹәләри јекунлашды. Иштиракчылар бөлкәнин тәһсил оҹагларынын ана дили вә әдәбијјаты синиф отагларынын рәһбәрләри (мүәллимләр) иди. «Мүсабигәнин мәгсәди ана дилинин нүфузуну артырмаг, дил мүәллимләринин габагҹыл тәҹрүбәләрини јајмаг, тәһсил мүәссисәләри рәһбәрләринин вә мүәллимләрин ана дили синифләринин мадди- техники базасынын инкишаф етдирилмәсинә һәвәсләндирмәкдир», - дејә мүнсифләр һејәтинин сәдри Марина Курбанова билдирди.

Мүсабигә заманы мүнсифләр һејәти офисин мүасир тәләбләрә ујғунлуғуну гијмәтләндирди: офисин дизајны вә сәнәдләри, мүәллим лабораторијасы, техники тәлим васитәләри.

Мүсабигә иштиракчылары «офисә баш чәкмә карты» вә тәгдиматын офисини видеотур шәклиндә тәгдим етдиләр.

«Ана дилинин ән јахшы тәдриси» бәләдијјә мүсабигәсинин галиби Нижнеј Казанише кәндиндәки 5 нөмрәли орта мәктәбин ана дили мүәллими Аслыханум Тетекајев олду. Ашағыдакы мүәллимләр мүхтәлиф дил номинасијалары үзрә галиб олдулар: Нижнеје Казанише чохсајлы лисејиндән Кумсијат Нијәтлијева, Нижнее Казанише 3 сајлы орта мәктәбиндән Маржанат Әмирбекова, Чиркеј тәһсил мәркәзиндән Зәһра Һаҹыјева, Һалимбек аул орта мәктәбиндән Наида Дашдәмирова, Һалимбек аул ҮОМ-дән Ајна Далгатова, Јухары Ҹенгутајск орта мәктәбиндән Хајбулајева Сәидә.

Бүтүн галибләр вә мүкафатчылар Тәһсил Идарәсинин мүвафиг дәрәҹәли дипломлары илә тәлтиф олунублар.

СУ АНБАРЛАРЫНЫН ИНШАСЫ ПЛАНЛАШДЫРЫЛЫР

Бујнакск рајонунда «Мәним Дағыстаным- мәним суј-ум» програмы чәрчивәсиндә су анбарларынын иншасы планлашдырылыр.

Ијунун 9-да бәләдијјәнин мәтбуат хидмәтиндән верилән мәлумата көрә, республиканын бүтүн дағәтәји зоналарында, о ҹүмләдән бөлкәдә јағыш олмамасы сәбәбиндән су чатышмазлығы вар.

Бујнакск рајонунун рәһбәрлији су тәҹһизаты илә бағлы мөвҹуд вәзијјәтин һәллинә бөјүк диггәт верир.

Белә ки, рајон башчысы Камил Изијев бу күнләрдә бу мәсәләјә марағы олан тәрәфләрин иштиракы илә рајонда су јығылан анбарларын дуруму перспективләринин мүзакирә олундуғу топланты кечирди.

Тәдбирдә иштирак едәнләрә мүраҹиәт едән Камил Изијев јахын кәләҹәк үчүн әсас вәзифәләри ачыглады. «Әһалијә верилән ичмәли сујун кејфијјәтинин јахшылашдырылмасы вә су тәҹһизаты хидмәтинин инсан һәјатынын тәләбләринә ҹаваб верән сәвијјәјә чатдырылмасы бу күн үчүн ваҹиб, приоритет вәзифәләрдән биридир.

Бу ил әразимиздә, кәндләрини ичмәли су илә тәмин етмәк үчүн су анбары олан су каналынын гурулмасы планлашдырылыр. Бу ил Буклен кәндиндә су тәҹһизаты иншасыны планлашдырмышыг. Бурада 1000 кубметр су анбары тикиләҹәкдир. Әсас бору кәмәринин тикинтиси «Јухары Казанише-Бетаул- Гырлал кәлән ил үчүн нәзәрдә тутулур»,- деди.

Гејд етмәк лазымдыр ки, су објектләринин тикинтиси «Дағыстаным- су вә тәмиз суларым» програмы чәрчивәсиндә һәјата кечириләҹәк, һәр үч објект үчүн лајиһә- смета сәнәдләри артыг һазырланыб вә дөвләт експертизасына көндәрилиб.

РИА

ДИЛИМИЗИ КӨЈӘ ГАЛДЫРАН РУС ЈАЗЫЧЫ: «АВРОПАДА ФРАНСЫЗ, АСИЈАДА АЗӘРБАЈҸАН ДИЛИ...» - МАРАГЛЫ ГЕЈДЛӘР

Бу күн Азәрбајҹан дили рекионда престижли, ачар дил сајылмаса да бир заманлар бу дилдә билән шәхсләр нәинки Гафгазы, Асија гитәсинин бир чох әразиләрини раһат кәзә билирди. Буну тәкҹә өз јазычыларымызын дејил, рус јазычысы да етираф едир. Мәшһур рус јазычы, тәрҹүмәчи Александр Бестужев-Марлински дә етираф едир.

www.derbend.ru мәшһур јазычынын Гафгазла, Азәрбајҹанла бағлы гејдләрини тәгдим едир.

Александр Бестужев декабристләр үсјанынын 1825-ҹи илин 14 декабр бурулғаны нәтиҹәсиндә чар режими тәрәфиндән һәбс едиләрәк, Гафгаза сүркүн олунуб. Ингилабчы јазымы бүтүн Дәрбәнддә Искәндәр бәј ады илә шөһрәтләнир. Азәрбајҹан дилини өјрәнир.

Накам јазычы гејдләринин бириндә јазыр:

"... о ки галды мәнә, мән Азәрбајҹан дилини өјрәнмәјә башламышам. Авропада франсыз дили кими, Асијада да бу дили билмәклә, ораны башдан-баша кәзмәк олар".

"Гафгаза динҹлик верин вә Јер үзүнүн ҹәннәтини Фәрат саһилләриндә ахтармајын: "О, бурдадыр!" дејән А.Бестужев-Марлинскинин Азәрбајҹан һәјатына һәср олунмуш повестләри, очеркләри, јол гејдләри, мемуар характерли әсәрләри ону көстәрир ки, онун јерли әһалијә тәсири күҹлү олуб.

Әдиб "Гафгаз повестләри" силсиләсинә дахил олан "Аммалат бәј", "Молла Нур" әсәрләриндә, "Хәзәрлә ајрылыг", "Губа јолу", "Гонагкәнди кечмәклә Дағыстандан Ширвана дағ јолу", "Көһнә Шамахы јолунда сонунҹу стансија", "Топчу стансијасындан Гутгашенә кечид", "Алмалы стансијасындан Муғанлы постуна гәдәрки јол" очеркләриндә үсјанкар шәхсијјәтләрин, халг гәһрәманларынын јаддагалан образларыны јарадыб.

Бөјүк јазычы-драматург Мирзә Фәтәли Ахундовла достлуг едиб. М.Ф.Ахундовун А.С.Пушкинин өлүмүнә һәср етдији "Шәрг поемасы"ны русҹаја тәрҹүмә едиб.

Ҹәза олараг әскәр кими Гафгаза көндәрилиб. Дәрбәнддә өзүнә ајрыҹа ев тутуб. Гијмәтли халылар, әски әшјалары коллексија кими топлајыб. Ова чыхыб, дөјүшә дә кедиб. Баһалы маһуддан әскәр шинелләри тикиб. Ејш-ишрәтдән галмырмыш. Шаһәншаһ һәјат сүрүр, маҹәрадан, авантүрадан галмыр. Гачаг-гулдурларла дил тапыр, достлуг едир. Бир варлы дағлынын һәрәмханасындан көзәл бир гызы гачырмаға ҹәһд едир. Амма план позулур.

Дағлыларын, хүсусән азәрбајҹанлыларын јашајышыны, һәјат тәрзини мүшаһидә едир. Јерли ҹамаатла үнсијјәт гурмаға, онларын рәғбәтини вә һөрмәтини газанмаға чалышыр. Бу мәрд, гонагпәрвәр, икид инсанлара үрәкдән бағланыр.

1834-ҹү илдә јазычынын Дәрбәнддән јола дүшмәсинин шаһиди олмуш Ј.И.Костенетски јазырды ки, "Аз гала бүтүн шәһәр ҹамааты 20 верстлик мәсафә боју, дүз Самур чајынаҹан ону јола салырды, бүтүн күтлә өзүнүн әзиз хәләфи Искәндәр бәјә һүсн-рәғбәтини һәр васитә илә ифадә етмәјә чалышырды".

Александр Бестужев 1837-ҹи илдә Гара дәниз саһилләриндә, Адлер јахынлығында савашда һәлак олур. Дөјүш мејданында һәлак олмуш дөрд забитин мејиди арасында онун мејиди тапылмыр.

АИЛƏ ҮЗВЛƏРИ: «АСƏФ ЗЕЈНАЛЛЫНЫН МƏЗАРЫНЫН КӨЧҮРҮЛМƏСИНИ ИСТƏЈИРИК»-МҮСАҺИБƏ

Бу күнлəрдə Асəф Зејналлынын гəбринин бахымсыз вəзијјəтə дүшмəси барəдə хəбəрлəр ҹидди мүзакирə мөвзусуна чеврилди. Азəрбајҹан мусигисиндə инди мəшһур олан тəбирлə десəк, бир чох "илк"ə имза атмыш, накам өмүрлү Асəф Зејналлынын мəзарынын "тəркедилмиш" һалы чохумузун гəлбини сызлатды.

Амма əн чох үзүлəн аилəси - гардашы өвладлары олду. Биз дə онларла көрүшүб гаранлыг галмыш бир чох мəсəлəјə ајдынлыг кəтирмəјə, мəрһум бəстəкарымызы аныб, руһуну шад етмəјə чалышдыг.

Асəф Зејналлынын аилə үзвлəринин АПА -ја мүсаһибəси

- Бир нечə күн əввəл мəрһум бəстəкар Асəф Зејналлынын гəбринин от басмыш фотосунун јајылмасы бирмəналы гаршыланмады. Асəф Зејналлынын аилəси кими, Сизин бу мəсəлəјə мүнасибəтиниз нечə олду?

Ариф Зејналов (Асəф Зејналлынын бөјүк гардашы Əһəдин оғлу): Бу мəсəлəјə мүнасибəт нечə ола билəр? Бу белə шејдир ки, һеч дүшмəнимə дə белə вəзијјəтə дүшмəјə арзуламаздым. Һамы билир ки, биз əмимин мəзарына бу иллəр əрзиндə нечə бахмышыг. Инди бирдəн-бирə кəлиб бизим һаггымызда данышырлар ки, куја һеч билмирик Асəф Зејналлы һарда басдырылыб, јерини дə танымырыг. Бу, инсана јарашан сөһбəт дејил. Бүтүн нəсил бизи таныјыр, һəр шеји дə билир. Бизим хариҹдə јашајан нə гəдəр гоһумумуз вар, һамысы нараһат олуб зəнк вурур ки, нə мəсəлəдир? Асəфин гəбринə ноолуб?

- Јəни Сиз гəбри мүтəмади зијарəт едирсиниз?

А.З.: Əлбəттə, буна сөз јохдур.

- Дедилəр, гəбри от басыб.

А.З.: Онсуз олмаз ки, адичə бағда дүнəн тəмизлəдијин јердəн бу күн от чыхыр. Мəним 82 јашым вар. Коронавируса көрə бизə күчəјə чыхмаг гадаған олунмушду, она көрə дə бирчə бу дəфə - карантин үзүндəн апрелин 5-и, Асəф əмимин доғум күнүндə гəбрини зијарəт едə билмəдик, галан вахт һəмишə кетмишик, бир вахтлар онун адыны дашыјан Мусиги Коллеҹиндə һəр ил тəнтəнəли тəдбирлəр кечирилиб, биз һамымыз һəмишə о тəдбирлəрдə иштирак етмишик.

Елшанə Ағасијева (Асəф Зејналлынын гардашы гызы Тамаранын өвлады): Гəбиристанда гəбирлəрə гуллуг едəн бир киши вар. Биз һəр дəфə она пул веририк, о да бизим гəбирлəрə бахыр. Бу сөһбəт чыхандан сонра Тамерлан дајым зəнк едиб сорушду, мəлум олду ки, һəмин киши хəстəханаја дүшүб. Тəсəввүр един, о да кедиб гəбри тəмизлəјə билмəјиб, биз дə һамымыз коронавируса көрə кəлиб баға јығышмышыг, бурдан чыха билмирик. Бу от да ај јарым əрзиндə чыхыб. Инсанлар да бу чүр реаксија верирлəр. Əслиндə, бу реаксија онун аилəси олараг бизи һəм дə севиндирди. Һəгигəтəн биз көрдүк ки, халг Асəф Зејналлыны чох истəјир.

А.З.: Биз һəмишə ораны зијарəтə кедирик. Орда тəкчə Асəф Зејналлы јох, башга гоһумларымыз да дəфн олуныб. Вахтилə ора бомбош јерлəр иди, һəр тəрəф гəбирлəрлə долуб, ајаг гојмаға јер јохдур.

- Билдијим гəдəри илə Асəф Зејналлы 1932-ҹи илдə Чəмбəрəкəнд гəбиристанлығында басдырылыб, сонралар индики гəбиристанлыға көчүрүлүб.

А.З.: Дүзү гəбринин көчүрүлмəси мəним јадыма кəлмир, онда ушаг идим. Асəф Зејналлы вəфат едəндə əввəлҹə Чəмбəрəкəндə, индики Дағүсту Паркда басдырылмышды. О вахт орда парк салынанда бүтүн гəбирлəр көчүрүлдү, о ҹүмлəдəн дə Асəф Зејналлынын гəбри. Атамкил онун гəбрини кəтириб индики јердə басдырдылар. О вахт ора интернасионал мəзарлыг сајылырды. Мүсəлман, христиан, јəһуди олсун, фикир верəн јох иди. Һəм дə əмим басдырыланда о əразилəр бомбош иди. Атамкилин шəкли дə вар, гəбрин əтрафында дајаныблар, əтраф исə бомбошдур. Сонралар Бөјүк Вəтəн мүһарибəси олду, һəмин јерлəр мүхтəлиф миллəтлəрин, əсирлəрин гəбирлəри илə долду.

- Асəф Зејналлы Азəрбајҹанын илк пешəкар бəстəкары, илк романсымызын мүəллифи олуб, аз јашамасына бахмајараг, өзүндəн сонра хејли əсəр гојуб кедиб. Нə əҹəб бу вахта кими онун Фəхри Хијабанда басдырылмасы илə бағлы мəсəлə галдырылмајыб?

А.З.: Биз дəфəлəрлə јухары даирəлəрə мүраҹиəт елəмишик. "Баксовет" дə бизə јазыб ки, инди јазычы, бəстəкар чохдур, һамысыны Фəхри Хијабанда басдырмаға имкан јохдур. Һардаса он ил əввəл белə дејиблəр.

- Мəсəлə күндəмə кəлмишкəн, бəлкə јенə дə мүраҹиəт едəсиниз?

А.З.: Дəфəлəрлə мүраҹиəт олунуб. Демəк олар ки, əлимиздə һеч бир сəнəд јохдур...

гəзетлəрдə онун һаггында кедəн бүтүн јазыларда бу мүраҹиəтлəр верилиб. Елə бир вахтлар онун адыны дашыјан Мусиги Коллеҹинин директору Назим Казымов өзү дəфəлəрлə бунун үчүн чалышыб.

Е.А.: Биз онун адынын коллеҹə бəрпа едилмəси илə бағлы да дəфəлəрлə мүраҹиəт етмишик.

- Дејəсəн бир дəфə дə гəбир дашындан Асəф Зејналлынын шəкли оғурланыб.

А.З.: Һə, елə бир шеј олуб. Гəбир дашынын үстүндə бүрүнҹдəн барелјеф варды, ону оғурламышдылар. Биз дə Тамерланла (Асəф Зејналлынын гардашы Ҹəфəрин оғлу) кедиб мəрмəрдəн гəбирүстү абидəсини дүзəлтдирдик. Асəф əмим биринҹи дəфə дəфн едилəндə гəбри дөвлəт тəрəфиндəн көтүрүлмүшдү, лакин бу јерə көчүрүлəндəн сонра абидəсини атамкил өзү дүзəлтдириб. Јенə дејирəм, индијə кими биз һəр дəфə доғум вə өлүм күнлəриндə, Новруз бајрамында гəбри зијарəт етмишик.

- Мараглыдыр ки, Асəф Зејналлынын ады биринҹи дəфə Үзејир Һаҹыбəјлинин тəклифи илə Азəрбајҹан Дөвлəт Консерваторијасына верилиб, лакин Үзејир бəјин вəфатындан сонра аилəнизə тəклиф едилиб ки, консерваторијадан Асəфин ады көтүрүлүб Мусиги техникумуна верилсин, аилəниз дə разылашыб.

А.З.: Бəли белə шеј олуб. Азəрбајҹан Дөвлəт Консерваторијасы 20 илдəн чох Асəф Зејналлынын адыны дашыјыб. Үзејир Һаҹыбəјовун вəфатындан сонра онун адыны Консерваторијаја вермəк истəјəндə атамдан иҹазə алыблар ки, Асəфин адыны ордан көтүрүб техникума верəк, атам да разылашыб. Лакин 2000-ҹи илдə Мусиги Техникуму коллеҹə чеврилди, Асəф Зејналлынын ады да көтүрүлдү. Биз дəфəлəрлə Мусиги Техникумуна адынын бəрпа олунмасы үчүн мүраҹиəт етмишик.

Е.А: Кечəн ил Асəф Зејналлынын 110 иллији мүнасибəти илə Дəрбəнд Ҹəмијјəти мəктубла адынын бəрпа едилмəси вə Фəхри Хијабанда дəфн едилмəси илə бағлы мүраҹиəт јазмышды. Амма һəлə ки, бир нəтиҹə јохдур.

А.З.: Ичимдə белə бир истəк вар ки, һеч олмаса инди, Асəф Зејналлынын ады тəзəдəн һалланмышкəн, бəлкə бу мəсəлəјə бахыла. Асəф Зејналлы ҹəми 23 ил јашајыб, амма нə гəдəр бөјүк əсəрлəр јарадыб, елə тəкчə "Өлкəм" романсы һəр шеји дејир.

- Асəф Зејналлы нəдəн вəфат едиб?

А.З.: Бүлбүллə бирликдə халг мусигилəрини топламаг үчүн Гарабаға езам олунублар. Кəлəндəн сонра хəстəханаја дүшдү, гыса мүддəтдə дə өлдү.

- Мəн бир мəнбəдə охумушдум ки, онун өлүмүндə ермəни бармағы да вар.

Е.А.: Ола билəр.

Сəидə ханым (Ариф Зејналовун һəјат јолдашы): Биздə Асəф Зејналлыдан јаздығы мəктуб вар. Һəмин мəктубда ермəнилəрдəн шикајəтлəнир. Истəјирсиниз охујум.

Мəктубу кəтириб русча охујур. Мəн ону сизин үчүн тəрҹүмə етмəјə чалышаҹам.

"Мусиги Мəктəбинин мүəллими вə Азəрбајҹан Дөвлəт Консерваторијасынын дөрдүнҹү курс тəлəбəси Асəф Зејналлыдан ərизə. Бир ил əввəл Консерваторијанын ичтимаи һəјатында актив рол алан бири кими мəн мүəјјəнлəшдирдим ки, Техникумун габог синфинин шакирди Сурен Ајрапетјан фəһлə вə партијалы олмасынын нүфузу архасында кизлəнəрəк олдуғча еһтијатла Консерваторијада олан түркләрин (азəрбајҹанлыларын - М.А.) тəгиб олунмасы сијасəтини һəјата кечирир. Бу мəгсəдлə əн мүхтəлиф шајиə вə интригалардан истифадə едир.

Бундан о гəдəр əмин идим ки, һəтта һамы ичиндə ону тəнбеһ етмəкдəн чəкинмəдим. Бу ҹəсарəтимин əвəзиндə мəн "шовинист" ады илə ləкəлəндим.

О вахтдан башлајан бөһтанла мүбаризə апармаға күҹүм чатмады. Мəним бир əлачым галды ки, ичтимаи аренадан чəкилəрəк академик ишлəримлə мəшғул олум.

Лакин Консерваторијанын ичтимаи һəјатындан чəкилмəјим Ајрапетјан үчүн ганеедичи олмады.

Ајрапетјан мəни бу ил, инди консерваторијадан говдурмаг истəји илə аловланыр, чүнки кəлəн ил кеч олаҹаг, мəн тəһсилими битирəҹəм".

А.З.: Бу мəктубун мəндə орижиналы галыр. Бах, ермəнилəр она гаршы бу ишлəри көрүблəр.

Е.А.: Ермəнилəр бəһанə кəтирирдилəр ки, куја, о дəрс дејəркəн түрк, јəни азəрбајҹанлы шакирдлəрə, онларын арасында Тофиг Гулијев, Гара Гарајев дə олуб, даһа чох диггəт ајырыр, ермəнилəрə јох. Бир дə ки, о Гарабаға езамијјəтə кетмəк истəмирди, дејирди, битирмəк истəдији əсəри вар.

- "Бакы" симфонијасынын үзəриндə ишлəјирди.

Е.А.: Бəли. Дејирмиш ки, галыб һəмин əсəри битирмəк истəјир, лакин сөзүнү динлəјəн олмур. О, чох сағлам адам олуб. Анам данышырды ки, дəнизə кедəндə Асəф километрлəрлə үзүрмүш. О дəрəҹəдə сағлам адам олуб. Һеч вахт хəстəлəнмирмиш. Садəҹə, езамијјəтдə она бир стəкан су верирлəр, ичир. О, судан бир гуртум ичəндə дејиб ки, су хошума кəлмир, јанындакы ким олурса тəкид едир ки, ич, һеч нə олмаз, буранын сују белəдир. Һəмин сују ичəндəн сонра һалы дəјишир. Бакыја кəлиб хəстəханаја дүшүр. Əлавə сөз-сөһбəт олмамасы үчүн дə бизимкилəрə белə дедилəр ки, гарын јаталағындан өлүб. Һалбуки гарын јаталағы олсајды, башгаларына да кечəрди. Демəли нəсə башга сəбəб олуб.

- Сују ким верибмиш?

А.З.: Бу, дəгиг билинмир.

- Онун чаван өлмəјини дə һардаса бу мəктуба, ермəнилəрин фəалијјəтинə бағламаг олар?

А.З.: Бирбаша демəк олмаса да, долајы јолла демəк олар. Мүмкүндүр.

- Өлүм ајағында Асəф Зејналлы "Бакы" симфонијасынын мүəјјəн парчаларыны палатанын диварына јазыбмыш. Нə əҹəб о вахт кимсə онун үзүнү көчүрмəјиб?

Е.А.: О вахт бүтүн аилə, достлары бу гəфил өлүмдəн шокда олуб. Кимин ағлына кəлəрди ки, кедиб дивара јазылан нотлары көчүрсүн?

Бу вахт əли əсалы, јашлы бир киши ичəри дахил олур. Асəф Зејналлынын гардашы Ҹəфəрин оғлу Тамерлан Зејналов олдуғуну дејир. О да сөһбəтə гошулур.

Тамерлан Зејналов: Билирсəн нечəди, оғлум? Һəр инсан бу дүнјадан бир из гојуб кедир. Бу инсан ҹəми 23 ил јашаса да, ад гојуб кедиб. Үзејир бəјин əн истəкли шакирди олуб. О вахт бир дəфə Москваја учанда тəјјарəдə бəстəкар Тофиг Гулијевлə јол јолдашы олдум. О һеч билмирди ки, Мəн Асəф Зејналлынын гардашы оғлујам. Ондан сорушдум ки, Тофиг Əлəкбəрович, сиз о гəдəр маһны јазмысыз, һамысы диллəр əзбəридир, бəс биринҹи маһныныз һансыдыр? Деди билирсəн нə вар, о вахт бизимлə бир тəлəбə дə охујурду. О адам Аллаһ веркиси иди, тəлəбə ола-ола бизə дəрс дə дејирди. Ады да Асəф Зејналлы иди. Бир күн чағырды, Сабирин "Дəрсə кедəн бир ушаг" шеирини мəнə кəстəрди, тапшырды ки, буна бир маһны јаз. Кəлдим евə, јаздым-поздум, сəһəр консерваторијада јаздығымы Асəф мүəллимə көстəрдим. Хошуна кəлди. Јəни мəн Асəф Зејналлынын хејир-дуасы илə бəстəкар олдум. Буну Тофиг мүəллим сонралар Асəф һаггында чəкилəн сəнəдли филмдə дə дејиб. Мəн дəфəлəрлə адамлар көрмүшəм ки, дејиблəр биз Асəф Зејналлынын чөрəјини јејиб, бу сəвијјəјə кəлмишик. Демəјим одур ки, 23 ил јашајасан, бу бојда из гојуб кедəсəн, һəр адама нəсиб олмур. Инди интернетдə јазырлар ки, Асəф Зејналлынын гəбрини от басыб. Мəним бачым да, əмим дə, нəнəм дə орда, Асəф əмимин јанында дəфн олуныб. Мəн Новруз бајрамында сəмəни, хонча илə кетмишəм, гəбирлəри зијарəт етмишəм. Онда гəбри дə тəмизлəтмишəм. Бизим аилəдə бир Асəф дə вар, мəним кичик гардашым, Ариф мүəллимин атасы гардашыма əмимин адыны гојуб. Һəмин гардашымла апрелин 5-и дə кедиб гəбри зијарəт елəдик. Онда гəбир тəмиз иди. Сонра араја бу шоғериб коронавирус дүшдү.

- Јəни Сиз мартда да гəбри зијарəт елəмисиниз, апрелдə дə.

Т.З.: Əлбəттə, нə данышырсан! Һəр ил октјабрын 27-си, бир дə апрелин 5-и бизим евимиз долу олуб, бəстəкарлар, гоһумлар һамысы Асəфи Зејналлыны јад етмəк мəгсəди илə атамын јанына кəлəрди. Чүнки Ариф мүəллимин атасы да, əмим кими тез рəһмəтə кетмишди, бир дəнə атам Ҹəфəр галмышды. Һамысы онун јанына кəлəрди. Индијə кими биз Асəф Зејналлынын доғум-өлүм күнүндə јығышырыг. Атам кедəндəн сонра һəмин күнлəрдə бу кишинин башына јығышырыг (Ариф мүəллими көстəрир). Кимсə дејирсə ки, гоһум-əгрəбасы Асəфин гəбрини зијарəт етмəјə кəлмир, јалан дејир, белə дејил.

- Билдијим гəдəри илə Ҹəфəр Ҹаббарлы илə мөһкəм дост олуб, һəтта тамашаларынын мусиги тəртибатыны о вериб.

- Атам данышырды ки, Ҹəфəр Ҹаббарлы евə кəлиб, јолдашы көрүб ки, кефи јохдур, нə чај ичир, нə дə чөрəк јејир. Соруштуб ки, ноолуб сəнə? Ҹəфəр Ҹаббарлы да дејиб ки, Асəфин дəфниндəн кəлирик. Ҹəфəр Ҹаббарлы Асəфин өлүмүндəн о гəдəр пис олуб ки, үч күн дилинə чај-чөрəк дəјмəјиб. Өзү дə Асəфин ҹəназəсини апаранда адамлар Опера вə Балет Театрынын габағындан кечирмиш. Театрын оркестри балкона чыхыб мусиги ифа едиб, јəни о чүр еһтирамла јола салыблар.

- Бу чүр истедадлы адамын илһам алдығы бир ханым да олмамыш олмазды.

Т.З.: Мəн белə ешитмишəм ки, о вахты пианочу Көвкəб ханым Сəфəрəлијева илə бир-бирини севиблəр.

Е.А.: Елə дејил. О, Ленинградда бир гыз севирди.

Т.З.: Мəн белə билирəм, Ленинград мəсəлəсини дə ешитмишəм, буну да ешитмишəм.

- Көвкəб ханымын да һеч вахт əрə кетмəмəси санки белə дүшүнмəјə əсас верир.

Т.З.: Бəли, һеч вахт əрə кетмəјиб. Мəним гардашым Асəфи атам о вахт Көвкəб ханымын синфинə гојду. Асəф һəр дəфə ичəри кирəндə Көвкəб ханымы ағламаг тутурду. Атам буну билəндəн сонра гардашымы Көвкəб ханымын синфиндəн чыхарды. Јəни бу еһтимал вар ки, бир-бирини севиблəр, Асəф Зејналлынын вахтсыз өлүмү она пис тəсир едиб вə һеч вахт əрə кетмəјиб.

Е.А.: Мəним анам Ариф мүəллимин бөјүк баҹысыдыр, Асəф Зејналлыны көрүб. О данышырды ки, Асəф кечə-күндүз ишлəјирди, суткада ики-үч саат ја јатарды, ја јатмазды. Она көрə дə, театр үчүн бүтүн партитуралары редактə едирди. Һармонијаны Асəф Зејналлы кими һеч кəс билмирди. Тəкчə өз əсəрлəрини дејил, башгаларынын əсəрлəрини дə редактə едирди, езамијјəтə кедир, халг маһныларыны топлајырды. Анам данышырды ки, Асəф Ленинградда консерт верəндə јары алман, јары рус бир гызла таныш олуб. Мəктублашырмышлар. Асəф Зејналлы анама дејирмиш ки, консерваторијаны битирим, Ленинграда кедəҹəм, онда сəни дə өзүмлə апараҹам.

- О мəктублар галыр?

А.З.: О вахт Асəф Зејналлынын јарадыҹылығыны арашдырмаг ады илə чох адам бизə кəлирди. Һəтта бир нəфəр онун архивиндəн хејли сəнəд оғурламышды. Биз мəһкəмəјə дə мүраҹиəт елəдик. Лакин сəнəдлəри гајтара билмəдик. Асəф Зејналлынын архиви инди мəндəдир. Һəлə ки, сахламышам. О вахты Асəф Зејналлынын ев музејини ачмаг истəјирдик, лакин онун бир вахт јашадығы ев галмајыб, јериндə Азəрбајҹан Дөвлəт академик Милли Драм Театры тикилиб. Јəгин ки, кəлəҹəкдə архиви Азəрбајҹан Мусиги Мəдəнијјəти Дөвлəт Музејинə верəрəм.

- Асəф Зејналлынын аилəси, нəслинин давамчылары олараг, арзунуз, истəјиниз нəдир?

Т.З.: Асəф Зејналлы һеч дə дикəр бəстəкарлардан кери галмыр. Јашасајды, Азəрбајҹан мусигиси үчүн чох бөјүк ишлəр көрəҹəкди, өмүр вəфа елəмəди. Үзејир бəјин тəлəбəси олмуш бөјүк бəстəкарларын һамысынын мəзары Фəхри Хијабандадыр. Асəф Зејналлы да кəрəк Үзејир бəјин јанында олсун. Бизим бир аилə олараг истəјимиз будур. Аллаһ ҹан сағлығы версин, Президентимизин сəрəнҹамы илə 2009-ҹу илдə Асəф Зејналлынын 100 иллији кечирилди. Чох сағ олсун. Биз инанырыг ки, бу мəсəлə дə һəллини тапаҹаг. Аилəси олараг истəјик ки, онун мəзары Фəхри Хијабана көчүрүлсүн, бир дə ады Мусиги Коллеҹинə гајтарылсын. О, Азəрбајҹан халгынын сəрвəтидир. Белə адамлар јүз илдə бир дəфə кəлир. Өзүнүз дүшүнүн, ҹəми 23 ил јашајыб, бу ишлəри көрүб, кəр 70-80 ил јашасајды, нə əсəрлəр јарадарды. Мəн дејəрдим ки, о бизим халгын Бетһовени, Мотсарты олуб. Онлар кими чаван вахтында бөјүк əсəрлəр јарадыб. Бахмајараг ки, биз һеч Асəф Зејналлыны көрмəмишик, амма əмимизин көнч јашда өлмəсиндəн бу гəдəр иллəр өтмəсинə бахмајараг, һəлə дə бизи көјнəдир, көһнəлмир. Ај кечир, ил доланыр, амма о ағры бизи тəрк етмир. Нə гəдəр биз јашајырыг, о ағры да гəлбимиздə галаҹаг.

ҮЗЕЈИР ҺАЧЫБӘЈЛИ

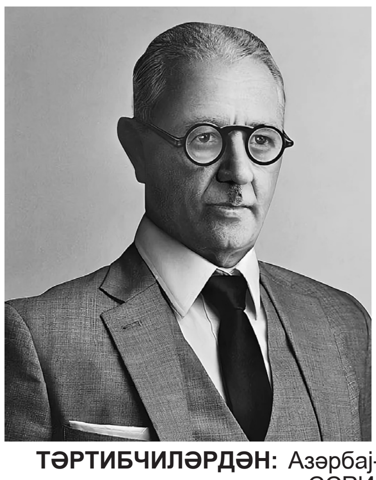

ТӘРТИБЧИЛӘРДӘН: Азәрбајчан мусигисинин классики, ССРИ халг артисти, ССРИ Дөвләт мүкафатлары лауреаты, Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасынын академики, профессор Үзејир Әбдүлһүсејн оғлу Һачыбәјлинин һәјат вә јарадычылығынын библиографик көстәричиси 1985-чи илдә чапдан чыхмыш библиографијанын ишләнилмиш вә артырылмыш нәшри олуб,1905-чи илдән 2008-чи или әһатә едир.

Библиографија дөрд бөлмәдән ибарәтдир. Бөлмәләрә сәнәткарын һәјат вә јарадычылығынын әсас тарихләри, јарадычылыг јолунун үмуми характеристикасына һәср олунмуш очерк, бәстәкарын мусиги әсәрләри, китаблары вә ајры-ајры мәчмуәләрдә, журналларда вә гәзетләрдә дәрч олунмуш мәгаләләри, һабелә Үзејир Һачыбәјли һаггында әдәбијјат дахилдир.

«Ү.Һачыбәјлинин әсәрләри» бөлмәси бир нечә һиссәдән ибарәтдир:

1.Мусиги әсәрләри –бурада Һачыбәјлинин әсәрләри жанр әламәтинә көрә верилмиш, һәр жанрын чәрчивәсиндә исә хроноложи гајда көзләнилмишдир. Һәмин бөлмәдә илк тамашаларын әсас иштиракчылары садаланмыш, сәһнә әсәрләринин ән мүһүм тамашаларынын тарихләри верилмишдир.

2. Бәдии-публисистик әсәрләр,китаблар, тәдрис вәсаитләри, мәгаләләр, чыхышлар-бүтүн бу материаллар да Азәрбајчан вә рус дилләриндә хроноложи гајдада верилмишдир. Бәдии публисистик вә елми әсәрләрин адлары вә имзалар оржинала әсасланыр.

3.Редактә етдији вә мәсләһәт вердији әсәрләр-бураја Ү.Һачыбәјлинин редактә етдији, мәсләһәт вердији мусиги әсәрләри вә мәчмуәләр дахил едилмишдир.

Библиографијанын јени вә там нәшринин һазырланмасы дөврүндә бәстәкарын һәјат вә јарадычылығындан бәһс едән бөлмә әһәмијјәтли дәрәчәдә јенидән ишләнилмиш вә чохлу сајда әлавәләр едилмишдир. Тәртибчиләр бу бөлмәнин биринчи нәшриндә гәбул олунмуш әлифба гурулушуну сахламағы даһа мәгсәдәујғун һесаб етмишләр.

Һәмин библиографијаја илк дәфә олараг даһи сәнәткарын харичи дилләрдә нәшр олунмуш әсәрләри вә онун һәјат вә јарадычылыг јолуну ишыгландыран әдәбијјат да дахил едилмишдир.

Библиографијадан истифадәни асанлашдырмаг мәгсәдилә сонда көмәкчи көстәричиләр верилмишдир. Бураја Ү.Һачыбәјлинин әсәрләринин сәрлөвһә көстәрчиси вә онун һаггында јазан мүәллифләрин адлар көстәрчиләри дахил едилмишдир.

Үзејир Һачыбәјли кими даһи шәхсијјәтин бүтүн јарадычылығыны вә бөјүк бәстәкар һаггында јазылан материалларын 100 илдән артыг нәшр тарихини әһатә едән бу фундаментал библиографија һаггында гејд вә тәклифләрини көндәрән охучулара тәртибчиләр әввәлчәдән өз минәтдарлыгларыны билдирирләр.

Өлмәзлик

Бәшәријјәт тарихиндә елә сәнәткарлар вә шәхсијјәтләр вар ки, «Онлар өзләри үчүн анадан олмајыблар, бәлкә бүтүн халга вә һәтта үмум инсанијјәтә хејир кәтирмәк вә тәрәггисинә сәбәб олмаг үчүн јараныблар. Бу чүрә адамлар нәинки сағлығында, өләндән сонра да чамаата мәнфәәт верибләр. Азәрбајчанын даһи бәстәкары Үзејир Һачыбәјлинин дедији бу сөзләри илк нөвбәдә бәстәкарын өзүнә аид етмәк олар.

Јарадычылығына 20 әсрин әввәләриндә башламыш, һәјатыны исә онун орталарында тамамламыш Үзејир Һачыбәјлинин мусигиси вә бүтөвлүкдә јарадычылығы биз мусигичиләр үчүн вә үмумән Азәрбајчан халгы үчүн нә демәкдир? Бу күн там гәтијјәтлә дејә биләрик ки, артыг бир әсрдән чох вахт әрзиндә чалынан, сәсләнән Ү.Һачыбәјли мусигиси Азәрбајчан халгынын чанына, ганына сирајәт едәрәк онун бәдии мәдәнијјәтинин ајрылмаз һиссәсинә чеврилмишдир. Нечә ки, Үзејир бәј халг мусигимиз һаггында дејирди ки, она һәмишә «руһ јүксәклији вә ајдынлыг еһтизазы, сабаһкы галибијјәтә мөһкәм инам, мәнәви бүллурлуг, аличәнаблыг, шүчаәт вә гәһрәманлығы тәрәннүм етмәк хас олмушдур», еләчә дә Һачыбәјлинин мусигиси үчүн дә бу чәһәтләрлә бәрабәр, күнәш кими парлаглыг, әлванлыг хас олмушдур. Бүтүн бу хүсусијјәтләр онун мусигисинин маһијјәтини тәшкил етмишдир.

Ү.Һачыбәјли даһи бәстәкар,Азәрбајчанын, еләчә дә Шәрг опера сәнәтинин баниси, «Лејли вә Мәчнун», «Короғлу» кими тәкрарсыз опералары мүәллифи, бөјүк мусигишүнас-алим, бүтөв мусиги-естетик консепсија јаратмыш нәзәријјәчи, көркәмли драматург. «Әр вә арвад», «О олмасын,бу олсун», «Аршын мал алан» оперетталарынын әлван, күнәшли мусигиси илә бәрабәр, һәм дә бу әсәрләрин либреттоларынын мүәллифи, аловлу публисист, журналист, сајсыз-һесабсыз дәјәрли мәгаләләрин мүәллифи, көзәл педагог, Азәрбајчан бәстәкарлары вә мусигишүнасларынын истедадлы нәслинин мүәллими, Азәрбајчан Бәстәкарлар Иттифагынын сәдри, Елмләр Академијасынын елми-тәдгигат Инчәсәнәт рәһбәри, Академијанынын мусиги үзрә илк һәгиги үзвү, јорулмаз ичтимаи хадим, Азәрбајчан Дөвләт Консерваторијасынын тәшкилатчысы, онун ректору вә профессору, илк чохсәсли хорун, илк нотлу халг чалғы аләтләри оркестринин, мусиги мәктәбинин, мусиги техникумунун јарадычысы иди. О, Азәрбајчан Дөвләт һимнләринин мүәллифи олмуш, Азәрбајчан ССР-нин Халг артисти, Дөвләт мүкафатлары лауреаты иди.

Бүтүн бунлар бизә һагг верир ки, дејәк ки 20 әсрин халгымыза бәхш етдији ән бөјүк шәхсијјәтләрдән, ән бөјүк чималардан бири Үзејир Һачыбәјлидир. Биз 21-чи әсрдә даһи бәстәкармыз Ү.Һачыбәјлинин јарадычылыг јолуна нәзәр салсаг, онун тәкрарсыз, парлаг јарадычылығынын әсас сүтунлары вә мәрһәләләри кими, хүсусән «Лејли вә Мәчнун» операсыны, «Аршын мал алан» опереттасыны, «Короғлу» операсыны вә «Азәрбајчан халг мусигисинин әсаслары» елми әсәрини көстәрә биләрик. Мәһз бу әсәрләрин јалныз онун јарадычылығы үчүн дејил, бүтүн Азәрбајчан мусигиси үчүн өнәмли мәрһәлә әсәрләри олдуғуну гејд етмәлијик. Шүбһәсиз, биз бәстәкарын дикәр әсәрләринин –«Әсли вә Кәрәм» вә башга муғам операларынын, «Мәшәди Ибад» опереттасынын, «Шур» вә «Чаһаркаһ» фантазијаларынын, «Ашыг сајағы» триосунун, кантаталарынын, «Сәнсиз» вә «Севкили чанан» мусиги гәзәлләринин, дикәр вокал вә инструментал әсәрләринин, һәр ики һимнинин вә садаламадығымыз бир чох әсәрләринин бөјүк дәјәрини вә ролуну инкар етмәк фикриндә дејилик. Амма «Лејли вә Мәчнун»ун Азәрбајчанда вә еләчә дә, Шәргдә опера сәнәтинин әсасыны гојдуғуну, «Аршынмал алан» ын лирик-комик опереттасынын зирвәси олдуғуну вә дүнја шөһрәти газандығыны, «Короғлу»нун классик епик –гәһрәманы операсынын әнәнәләрини давам етдирән шаһ әсәри олдуғуну, «Азәрбајчан халг мусигисинин әсаслары» елми әсәринин Азәрбајчанын әнәнәви шифаһи мусигисини араштыран вә онун һаггында јазылан илк елми әсәр олдуғуну бир даһа вурғулајараг, дедијимиз кими, мәһз бу әсәрләрин бәстәкарын јарадычылығы үчүн вә һәм дә Азәрбајчан мусигиси үчүн чох өнәмли мәрһәлә вә дөнүш әсәрләри олдуғуну бир даһа гејд етмәк истәрдик.

Үзејир Һачыбәјли 1885-чи илин 18 сентјабрында Гарабағын Ағчабәди кәндиндә кәнд мирзәси Әбдүлһүсејнин аиләсиндә доғулмушдур. Тезликлә Үзејирин аиләси Шуша шәһәринә көчүр. Азәрбајчанын мәдәни мәркәзләриндән бири олан Шуша гәдимдән бәри өзүнүн мусиги вә әдәби әнәнәләри илә мәшһур иди.

Кичик Үзејир үчүн дә Шушанын мусиги вә поезија һопмуш аб-һавасы јарадычылыг бешији олмушдур. Бурада Вагиф, Хуршидбану Натәван, Закир, Ә. Һагвердијев, Н.Вәзиров, Ү Чәмәнзәминли, Ф.Көчәрли кими шаир вә јазычылар, мәшһур алим, шаир, мусигишүнас, рәссам Мир Мөвсүм Нәвваб, көзәл тарзән вә бу аләти тәкмилләшдирән Садыгчан, мәшһур ханәндә вә тарзәнләр Мәшәди Иси, Һачы Һүсү, Чаббар Гарјағдыоғлу, Кечәчи оғлу Мәһәммәд, Мәһәммәд Фәрзәлијев, Мәчид Беһбудов, Ислам Абдуллајев, Сејид Шушински вә бир чохлары јашајыб-јарадырдылар.

Хуршидбану Натәван, Һәсәнбәј Зәрдаби, Чаббар Гарјағдыоғлу-Азәрбајчан мәдәнијјәтинин үч корифеји,Үзејирин јашлы мүасирләри иди. Бу үч бөјүк хадимин үчү дә санки Үзејир өмрүнүн илкин дөврүнә ишыг сачмышлар. Чаббарын Мәчнуну көзәллијә һәссас олан ушағын гәлбинә илк сәнәт тохумлары сәпмишдир. Аз сонра Натәван онун тәһсилинә хејир-дуа вермиш, он илдән сонра исә Һәсәнбәј Зәрдаби истедадлы кәнчин опера јаратмаг арзусуна һавадар чыхмышдыр.

Үзејир Һачыбәјлинин илк сәнәт уғурларыны гејд едәнләр арасында халгымызын бөјүк оғлу Нәриман Нәриманов да вар иди. Халгымызын ифтихары олан башга бөјүкшәхсијјәти әдиб Мирзә Чәлил Мәммәдгулузадә дә «Молла Нәсрәддин » журналынын сәһифәләриндә өзүнәмәхсус бир үслубда «Аршым мал алан»ын кениш шөһрәтиндән үрәк долусу сөз ачырды. Үзејир Һачыбәјлини Мирзә Чәлиллә, Сабирлә, Һагвердијевлә, үмумән «Молла Нәсрәддин» әдәби мәктәби илә бағлајан мәнәви јахынлыг, әгидә бирлији онларын шәхси достлуг мүнасибәтләрини дә мөһкәмләндирди.

Үзејирин атасы Әбдүлһүсејн Һачыбәјли вә анасы Ширин ханым Әливердибәјова өз ушагларыны мусиги вә поезијаја мәһәббәт руһунда тәрбијә едирдиләр. Бу мәһәббәт аиләнин мәшһур шаирә Хуршудбану Натәванла әлагәси нәтичәсиндә даһа да мөһкәмләнмишдир.

Илк тәһсилини Үзејир Шушанын икисинифли рус-Азәрбајчан мәктәбиндә алмышды. Үзејирин илк мусиги мүәллими онун дајысы, Азәрбајчан мусигисинин бөјүк биличиси Ағаларбәј Әливердибәјов олмушдур. Үзејирин јахшы сәси вар иди вә о, халг маһныларыны вә муғамлары көзәл ифа едирди. Онун сәси һәтта фотографа јазылмышды. 13 јашлы Үзејир «Мәчнун Лејлинин мәзары үзәриндә» сәһнәсини мүшајиәт едән оғланларын хорунда иштирак етмишди. Сәһнәни мәшһур ханәндә Чаббар Гарјағдыоғлунун иштиракы илә драматург Ә.Һагвердијев гојмушду. Бу сәһнә кичик Үзејири елә һәјәчанландырмышды ки, бәстәкарын өзүнүн етирафына көрә, бир нечә илдән сонра, илк мусиги сәһнә әсәринин «Лејли вә Мәчнун» операсынын јаранмасы үчүн әсас тәкан олмушдур.

1899-чу илдән 1904-чү илә гәдәр Ү.Һачыбәјли Гори мүәллимләр семинаријасында охумушдур. Бурада о, дүнја мәдәнијјәти илә таныш олур, рус вә Гәрби Авропа классикләринин даһи әсәрләрини мәнимсәјир.

О, семинаријада скрипка вә баритонда чалмағы өјрәнир, халг маһныларынын нүмунәләрини нота јазыр. Ү. Һачыбәјлинин дүнјакөрүшүнүн формалашмасында семинарија илләри бөјүк рол ојнамышдыр. Бурада онун һуманист идејаларынын вә ингилаби-демократик көрүшләринин әсасы гојулмушдур.

Семинаријаны битирдикдән сонра Үзејир бәј нечә вахт Шадрут кәндиндә мүәллим ишләјир. 1905-чи илдә ингилаб әрәфәсиндә о, Бакыја кәлир, Бибиһејбәт нефт рајонунда фәһләләрин ушагларына дәрс дејир. Онун ичтимаи –сијаси вә маарифчи фәалијјәти башланыр.

Ү.Һачыбәјли өз фәалијјәтинә маарифчи-демократ чәбһәсинин фәал нүмајәндәләриндән бири кими башламышдыр. «Иршад», «Һәгигәт», «Тәрәгги», «Јени игбал», «Каспи», «Молла Нәсрәддин» кими журнал вә гәзетләрин сәһифәләриндә дәрч олунмуш мәгалә вә фелјетонларында Һачыбәјли дөврүн актуал мәсәләләринә – халгын маарифи уғрунда мүбаризә, милли дил проблеми, рус мәдәнијјәтинә мүнасибәт вә с. кими проблемләрә тохунмушдур. О, ән актуал сијаси мөвзулара: Русијада 1905-чи ил ингилаби, Иран ингилаби вә с. һагда јазырды. Онун фелјетонлары «Ордан-бурдан» үмуми башлыг вә «Филанкәс», «Үзејир», «Бәһмәнкәс» вә с. мүхтәлиф тәхәллүсләрлә дәрч олунурду.

Ү. Һачыбәјлинин илк мусиги әсәри уникал «Лејли вә Мәчнун» операсыдыр. Уникал она көрә ки, бу әсәр Шәргдә, еләчә дә Азәрбајчан професионал бәстәкарлыг мәктәбинин бүнөврәсини гојмушдур, уникал һәм дә она көрәдир ки, муғамлара әсасланараг, «Лејли вә Мәчнун» мусигимиздә муғам операсынын тәмәлини гојду. Бу операдан сонра Ү.Һачыбәјлинин «Шејх Сәнан», «Әсли вә Кәрәм», «Шаһ Аббас вә Хуршудбану», «Һарун вә Лејла», М.Магомајевин «Шаһ Исмајыл», З.Һачыбәјлинин «Ашыг Гәриб» муғамопералары јаранды. Лакин бу опералары арасында «Лејли вә Мәчнун»ун Азәрбајчан мусигиси тарихиндә ојнадығы рол, халгымызын гәлбиндә тутдуғу јер хүсусидир.

Илк Азәрбајчан операсынын әсас вә характер хүсусијјәти һәм дә ондан ибарәт иди ки, бу әсәрдә Ү.Һачыбәјлинин өзүнүн бәстәләдији мусиги илә халг мусигисини бир-бириндән ајыран сәдди тапмаг мүмүкүн дејилди. «Лејли вә Мәчнун» операсынын бу хүсусијјәтини гејд едән Ү.Һачыбәјли јарадычылығынын илк тәдгигатчыларындан олан В.Виноградов јазырды: «Фолклорун бәстәкарлыг јарадычылығына кечмәсинә мусиги тарихиндә бундан бариз нүмунә тапмаг чәтиндир».

«Лејли вә Мәчнун» да Ү.Һачыбәјлинин өзүнүн бәстәләдији мусиги фрагметләри әсасән оркестр үчүн јазылмыш епизодлар, муғамларын кириши вә сонлуглары, 3 вә 4 пәрдәләрә јазылмыш кириш мусигиси вә с. иди. Бу һиссәләр о гәдәр халг мусиги руһујла ашыланмыш вә онун нүмунәләријлә үзвү вәһдәт тәшкил етмишдир ки, онлары классик муғам вә тәснифләрдән ајырмаг чәтин иди. Бу да бәстәкарын артыг илк әсәриндә халг мусигисинин үслуб хүсусијјәтләринин, онун лад-интонасија әсасына сәрбәст јијәләнмәсини сүбут едирди.

«Лејли вә Мәчнун» ун премјерасы 1908-чи илдә Н.З.Тағыјевин театрында олмушдур.

Үзејир Һачыбәјлинин јарадычылығында вә Азәрбајчан мусиги сәнәтинин инкишафында бәстәкарын ингилабдан әввәл јаздығы «Әр вә арвад» (премјерасы 1910-чу ил 10 мај), «О олмасын, бу олсун» (премјерасы 1911-чи ил 25 апрел), «Аршын мал алан» (премјерасы 1913-чү ил 25 октјабр) оперетталары хүсуси јер тутур. Оперетта жанрына мүрачиәт етмәнин сәбәбини Һачыбәјлидән сорушдугда о, белә чаваб вермишдир: «Мусигинин гүввәсинә инам вә мусиги васитәләри илә ичтимаи-мәишәт ејбләрини гамчыламаг һәвәси, мусигидә Азәрбајчан зијалыларынын прогрессив гүввәләринин әдаләт вә мәдәнијјәтсизлијә гаршы мүбаризәсини әкс етдирмәк сәји мәни комик мусиги жанры-опереттаны јаратмаға сөвг етди».

«Аршын мал алан»ын екран һәјаты да чох мараглы олмушдур. Бу оперетта әсасында илк бәдии филм 1916-чы илдә Г.Белјаков, 1917 –чи илдә В.Светлов тәрәфиндән чәкилмишдир. АБШ-да ермәни режиссору Р.Мамулјан тәрәфиндән екранлашдырылды. 1937-чи илдә «Аршын мал алан» АБШ-ын бир сыра шәһәрләриндә ермәниләр С.Вартјан вә С.Магалјан «Аршын мал алан» ын ермәни дилиндә тамашаларыны гојмуш вә бөјүк газанч әлдә етмишләр. «Аршын мал алан» «ермәни оперетталарынын краличасы» адландырылмышдыр.

1945-чи илдә Бакы киностудијасында чәкилмиш ағ-гара «Аршын мал алан» мусигили филми дүнјада кениш шөһрәт газанды. Ссенари мүәллифи С.Рәһман, гурулушчу режиссорлар Р.Тәһмасиб вә Н.Лешенко, операторлар Ә.Атакишијев вә М.Дадашов, мусиги редактору Нијази иди. Баш ролларда Р.Беһбудов (Әскәр), Л.Чаванширова (Күлчөһрә), Ә.Һүсејнзадә (Солтан бәј), М.Кәләнтәрли (Чаһан хала), Л.Абдуллајев (Вәли), И.Әфәндијев (Сүлејман бәј), Ф.Меһрәлијева (Телли) вә б. чәкилмишләр. «Аршын мал алан»филминә көрә (1945) онун јарадычы групу вә бәстәкары Ү.Һачыбәјли ССРИ мүкафатына лајиг көрүлмүшләр.

Ү.Һачыбәјли 1918-1920-чи илләрдә Азәрбајчан Демократик һакимијјәти дөврүндә «Азәрбајчан»гәзетиндә фәал чалышыр. Бу гәзетин илк редактору Ү.Һачыбәјлинин кичик гардашы Чејһун бәј иди. Һәмин гәзетдә Һачыбәјлинин «Азәрбајчан парламаны», «Ләнкәран фачиәси», «Гарабағ һаггында», «Русија әһвалы» вә с. мүһүм мәгаләләр дәрч едилмишдир.

1931-чи илдә о, радио комитәсинин нәздиндә биринчи нотлу Халг Чалғы Аләтләри Оркестри јарадыр. Һачыбәјли бу оркестри јаратмагдан әввәл милли аләтләрин хүсусијјәтләрини дәриндән өјрәнмишдир.

Азәрбајчан епик гәһрәманлыг операсынын шаһ әсәри олан «Короғлу» Бакыда М.Ф.Ахундов адына Опера вә Балет Театрында 30 апрел 1937 –чи илдә көстәрилмишдир. Операнын либереттосуну халг гәһрәманлыг дастаны әсасында М.С.Ордубади јазмышдыр. Тамашанын дирижорлуғуну Һачыбәјли өзү едирди. Кәләчәкдә операнын көзәл тәфсирчиси дирижор Нијази олмушду.

Бөјүк шаир Низами Кәнчәвинин анадан олмасынын 800 иллији илә әлагәдар Һачыбәјли онун шеирләринә ики романс – гәзәл «Сәнсиз» и (1941) вә «Севкили чанан» ы (1943) јазыр.

Һачыбәјли үчүн доғма халгынын мусигиси өлү капитал дејил, чанлы бүтөв системдир ки, халг өз мусиги барикаһны онун әсасында гурур. Үзејир Һачыбәјлинин сон әсәри Фирузәнин (ејни адлы битмәмиш операсындан) аријасы олду.

23 нојабр 1948-чи илдә бөјүк сәнәткарын гәлби дајанды.

«Сәнәткар үчүн үмумхалг рәғбәти вә мәһәббәти газанмаг чәтиндир Халг өз гәлбини анчаг әсл бөјүк инсанлара, бөјүк гәлбли сәнәткарлара, тамамилә өзүнү халга бәхш едәнләрә ачыр вә әкәр о, халг мәһәббәтини газанырса, бу мәһәббәт инсанларын үрәкләриндә әсрләрлә јашајыр вә һеч вахт сөнмүр» бу да бәстәкарын дикәр тәләбәси Гара Гарајевин сөзләридир.

Халг сәнәткары Үзејир Һачыбәјли мәһз белә мәһәббәт газанмышдыр. Бу мәһәббәт онун өлмәз мусигиси кими јашајачаг вә нәсилдән-нәслә кечәчәк.

Һејдәр Әлијев Фонду вә Азәрбајчан Мәдәнијјәтинин Достлары Фонду тәрәфиндән «Үзејир дүнјасы» лајиһәсинин һәјата кечирилмәсинин, нәшринин мусиги мәдәнијјәтмизин һәјатына бөјүк әһәмијјәтини вә ролуну хүсуси гејд етмәк истәрдик.

Күн о күн олсун ки, Үзејир Һачыбәјлинин доғум күнү -18 сентјабр бәстәкарын Вәтәниндә Гарабағда, мусигимизин бешији Шушада бајрам едилсин!

Земфира Сәфәрова,
сәнәтшүнаслыг доктору,
профессор.

«САРЫБАШ ВӘ САРЫБАШЛЫЛАР»

Һөрмәтли «Дәрбәнд»севәрләр биз бу мәгаләни гәзетимизин даими охучусу Ајдынбек Катрухлунун марағыны вә хаһишини нәзәрә алараг сизләрә тәгдим едирик.

«Сарыбаш вә Сарыбашлылар» әтрафында дүшүнҹәләр. Лајиһәнин истигамәти: Азәрбајҹанын дөвләтчилик тарихинин, милли адәт-әнәнәләринин, елм вә мәдәнијјәтинин тәблиғи

Ән гәдим заманлардан бу ики кәндин… адамлары бир-бирләрини «хала оғлу» дејиб чағырмышлар.… Сарыбашлы гадынлар исә Сарыбашдан од вә ја саҹ көтүрмәк үчүн «чораб тохуја-тохуја кедиб кәләрмишләр». «Үлусү», «Үлус» гәдим түрк дилиндә «ајрылмыш мүлк» (јәгин ки, һәм дә «улус») демәкдир. Кәнд адамлары инди дә ора «Ылысу» јох, «Үлусү» дејирләр».

(Сарыбашын вә Ылисујун ејни бир тохумдан көјәрдијини сүбут етмәк үчүн бундан етибарлы дәлил тапмаг мүмкүн дејилдир) «Сарвакел» сөзүнә кәлдикдә исә мүәллиф онун гәдим түрк дилиндә «сарваг», «сарвакинта» шәклиндә олуб «сарај», «гала», «кашанә», «Имарәт», «Ел»ин исә индики һалда да «ел», «өлкә», «дијар» («Ел» сөзүнүн һәм дә «нәсил», «гоһум-әгрәба» билдирмәсини дә бура әлавә едирәм. Мәсәлән, информатив шәкилдә «О, елли –күнлү адамдыр, гарғыш шәклиндә исә «Елин-күнүн үзүлсүн» формантларыны хатырлајараг) мәнасында ишләндијини, Сарвакелин «Галалы ел» демәк олдуғуну көстәрир, гоншу Дағыстан әһлинин «Сарыбашы «Сарвакел», «Гарабашлылары исә «Сарвакелли» адландырмасыны хүсуси гејд едир. (һајкларын бизә раст кәлдикдә вердикләри «һајес, түркес?» суалындакы Дағыстан әһлинин «Сарвакел» вә ја «Сарвакелли» чағырышындакы дәгиглијин кенетик олараг јаддаш кодларындан кәлдијини гәбул етмәк лазымдыр).

Тарихдә ләгиләр һаггында олан илк мәлуматын әввәлҹә Страбон (б.е.ә.63-б.е.23), даһа сонра Плутарх (б.е.45-127.) тәрәфиндән верилдијини хүсуси вурғулајан мүәллиф 19-ҹу вә 20-ҹи әср тарихчиләринин гәрәзли вә мүтәһәррик мөвгеләриндән ирәли кәлән долашыг вә гарышыг мүһакимәләрини һаглы олараг гәбул етмир, онларын дүзкүн елми нәтиҹәјә кәлә билмәмәләрини фактикартефактлары нәзәрдән гачырмаларындан адландырмасы (Сәнин дә күчү мағa чатиј. Бир дахајдын нечә дә ојнахлыјдыла… Кимәрди һабыни? –Белә һаббы Ләги еләмишам. Сөзүн варса кәл, һабби ләгијә ди! Гах рајонунун Сарыбаш, Илису, Ағчај, Гашгачај, Армыдлы, Әмирҹан, Әмбәрчај, Зәрнә, Ләкит, Загатала рајонунун Әзкилли вә Ҹимчимах, Дағыстанын Ашағы Катрух, Јухары Катрух, Мискинҹә кәндләриндә «Ләги» групуна мәнсуб олан адамларын јашамасы, ләгиләрин Ахты шәһәриндә дә бинаји-гәдимдән мөвҹудлуғу, тарихи мәнбәләрдә Гафгаз Албанијасынын «26 мүхтәлиф дилдә данышан тајфа бирликләри ичәрисиндә чох гүввәтли олан ләгиләрин (легиләрин,лигиләрин) дә јашамасынын гејд олунмасы, һәм мәншәји,һәм дә дили-ағзы түрклүјүнә шәһадәт верән ләгиләрин тарихән «Илису султанлығы» кими сајылан бир дөвләт јаратмасы мүәллиф тәрәфиндән факт вә аргументләрлә сүбута јетирилир. Мүәллифин бәзи һалларда бу сијаһыја етнотопоним кими Гахдан Товлаталаны, Шәкидән исә Дашүзү, Күрчүстандан Ләкидағы (Лагодехини) әлавә етмәси, Гаш, Кас кими етнонимләрин ләгиләрлә бағлылығыны тәсдигләмәси тәгдирә лајигдир. (Ағдашын «Ләки», Ҹәлилабадын «Ләкин» кәндләринин дә мәншә ҹәһәтдән «ләги»ләрлә бағлылығыны нәзәрә алсаг, «ләги» ҹоғрафијасынын кұман едилдијиндән дә кениш олдуғуну тәсдиг етмиш оларыг).

Мүәллифин «Ләги» тајфалары һаггында вердији мәлуматлар етнографик ҹәһәтдән сон дәрәҹә мараглы, етнокенетик дәгигләшдирилмәләр бахымындан исә сон дәрәҹә етибарлыдыр.

Ј. һ.Ҹәлалјан «Албан өлкәсинин гыса тарихи» әсәринин 5 фәслини «Хонлар тајфасынын бүтүн Ағван өлкәсиндә төрәтдикләри һаггында» ады илә тәгдим едир. О Османлы султаны 3-ҹү Султан Әһмәд (1709-1730) заманында Сәфәвиләрә гаршы 1712-ҹи илдән башлајан үсјанлара мүвәффәгијјәтлә башчылыг етдијинә көрә Шәки вә она әлавә едилән Захур бәјләрбәјиси тәјин едилән (А.Бакыханов. Күлүстаны-Ирәм.сәһ.126. Бакы, 1962.; Алкадари. Асари-Дагестан. Маһачгала, 1929,сәһ.56.), вә 1721-1722-ҹи илләрдә Гарабағa һүҹум едән Ылису султаны Әли Султанын дәстәләрини исә һунлар (Бах. Јесаи Һәсән Ҹәлалјан. Албан өлкәсинин гыса тарихи. 1702-1722. Гәдим ермәни дилиндән тәрҹүмә едәни: Т. И.Тер-Григорјан).

Өн сөз мүәллифи вә нәшрә һазырлајан: З.М.Бүнјадов. Бакы, «Ишыг»-1992. Сәһ.23.) адландырыр. Мәһз елә бу фәсилдә «хәзәрләр» (ләзкиләр) (Бах.Јесаи Һәсән Ҹәлалјан. (Көст.әсәри.сәһ.29.), «хонлар» (Ләзкиләр (Бах. Јесаи Һәсән) Һәсән Ҹәлалјан. Көст.әсәри. сәһ.30. формантларындан истифадә едилир. Јәгин ки, Әли Султанын дәстәләринин етник рәнкарәнклији һунларын-ләгиләрин үстүнлүјү илә мүшајиәт олундуғундан Ј.һ.Ҹәлалјанын көзүнә бүтүн етнослар һунлар кими көрүнүр. Бу мәгама хүсуси диггәт јетирән мүәллиф Сарыбашдан Дағыстана көчән Ағбулаг кечидинин «һун бол», Көнәхај кечидинин исә «һун бели» адландығыны гејд едир. (Шәхсән мәнә көрә, «һун бол» вә «һун бели» сөзләри ејни семантикаја маликдир, садәҹә олараг «бол» сөзү «бел» сөзүнүн фонетик вариантидир) Проф.Рәсул Таһирзадә бу бөлкәдә «түрк дилинин хүсуси шивәсиндә данышан, кечмишләрдә дә, инди дә өзләрини «Ләги» адландыран 14 кәндә тәдгигат апардығыны» вә «Ләгинһәнки» («Сарыбашы») кими гара зурнада ифа едилән шаграг бир ојун һавасынын, «ләгинахышы», «Ләгидағлары», «Ләгибашмағы», «Ләгичомағы», «Ләгихәнкәли» кими терминләрин түркүн кимлијинә ајани сүбут олдуғуну, түркүн мәтбәхдән тутмуш һәрб мејданына гәдәр дүнја мәдәнијјәтинә нәләри вердијини көстәрир. Шөвкәт Әфәндијевин 1960-ҹы илләрдә јаздығы вә бу китаба дахил едилән «Ләгинамә» шеири исә түрк руһунун поетикасындан хәбәр верир:

Бир адам ки, «Шовхун» нәди билмәјә,
Мех сурујуб,алын тәрин силмәјә,
Јасда ағламаја,тојда күлмәјә,
Гусур,она «Ләги» демәј олармы?
Дадаш дајы ону јада саларбмы?
Гој о десин Сумагала һардадыр?

Мигиргилә Гузајтала һардадыр?
Мушун һарда, Гада-бала һардадыр?
Бу суала онда ҹаваб олармы?
Билмәјәнә «Ләги» демәј олармы?
(Мех-шәл, јәни бир нечә одунлуг ағаҹы бирләшдириб дағ ашағы чәкмә.
Гусур-јашлы адама дејилән ајама. Гајда –бала –ағаҹдан һазырланан тахта габ.

Чох чидди ахтарышлар тәләб едән бу шәрәфли ишин әһдәсиндән фәдакарлыгла кәлән мүәллиф тәкҹә тарихи фактларла кифајәтләнмәмиш, дејимләр вә диалектизмләрдән ајани мисаллар кәтирмәклә Сарыбаш ләһҹәси вә шивәсинин лексик –морфоложи вә синтактик өзәлликләри фонунда архаиклијини вә мүасирлијини синкретик шәкилдә күнүмүзә гәдәр горујуб сахлајан түрк тәфәккүр тәрзи формулаларындан бирини бир чох көрүнтүләри илә гәләмә алмышдыр. Дилимизин диалектоложи хүсусијјәтләри һаггында чох мараглы мәлуматлар верән бу нүмунәләрин кәләҹәкдә даһа да дәриндән араншдырылмасы сон дәрәҹә зәруридир. Сарыбаш ләһҹәсиндә «имиш» көмәкчи фелинин нәгли кечмиш заманда «гопаранмышлар»-јәни, «гопармыш имишләр».

(Јери кәлмишкән Кыш кәндиндә дә «Гарах даш» дејилән јер вардыр). «Гырх ачарын чам », «Доламанын дик» вә.с. бу кими сөз бирләшмәләриндә мәнсубијјәт категоријасынын тәкҹә јијәлик һал шәкилчиси шәклиндә тәзаһүр етмәси диггәти ҹәлб едир. һәлә 1980-1990 –ҹы илләрдә мәшһур кеолог һәсән Ҹәләби илә «Сарыбаш ләһҹәсиндә олуб, Азәрбајҹан орфографик луғәтиндә вә Дағыстан әһалисинин дилләриндә олмајан 360-а јахын сөз топлајан вә онларын нәшринә һәләлик мүвәффәг олмајан» проф. Р.Таһирзадә академик М. Ширәлијевин «Загатала-Гах диалектоложи експедијасынын илк јекунлары» һаггындакы 1945-ҹи ил тарихли мәрузәсиндән»… бу ләһҹә гәдим албанларла гыпчаг түркләринин дилләринин гарышығындан формалашмышдыр» фикринә –тезисинә истинад етмәји унутмамышдыр.(Әлбәттә ки, дилләрин гарышлығлы зәнкинләшмәси тәбии просесдир.

Сарыбаш дејилишинә хас олан «һоннан» («ондан»), «һабини» («буну»), «гыу»…а» («гытс?а»-«гылча») кими формантларын Шәки вә Нахчыван диалектләриндә дә ишләклији түрк мәншәли халгларын ләһҹәләринин ејни лексик гатдан гидаландығыны сүбут едир.- В.Ас.)

Сарыбаш ләһҹәсиндә ишләнән «гашгала-итбурну», «көләс-әвәлик», «курсанафырфыра», «јумаламаг-дијирләтмәк», «зинзилә-даг сүрүшмәси», «чөп салмапүшк атма», «еркәк даш-гара вә боз гумдашы», «долама-долај, сарма», «төрәадәт», «симсар-гоһум», «ағдам-аркечәдән һазырланмыш кәндарасы јығнаг јери» (Тәкҹә елә бу фактын әсасында «Ағдам», «Ағдаш», «Ағбулаг» вә с. кими топонимләри изаһ етмәк мүмкүндүр.- В.Ас.), «бејмәтләб-сечкидә сон гәрары верән шәхс», «сәтичә-нәтичә», «чыггылы-азаҹыг», «сичим-чаты», «архана-пендирин сују», «чал-кәнарлары сылдырым, лакин үстү дүзәнкаһ олан отлаг», «әтәнә-бузовла бирликдә дүшән сон», «чан –иблисин өвлады» (Елә бурадаҹа гејд едим ки, бизим тәрәфләрдә ишләдилән «чана» сөзү мәһз бу семантиканы ифадә едир: мәсәлән «ону гырағa елијин, чана сөзү мәһз бу семантиканы ифадә едир: мәсәлән ону гырағa елијин,чана шејдир вә с.-В.Ас.), «өпкә-кәсилмиш гојунун ағ ҹијәриндән бир тикә «чик-охлов», «какут-кәкоту», «ишдан-шалвар», «диләмә-нишанлама», «шах-хонча» (јенә бизим тәрәфләрдә едилән «Шахын гара бәзәнсин!» гарғышына диггәти ҹәлб етмәк истәјирәм.-В.Ас.), «бојун алмаг-кәлин тәрәфин јолу кәсиб хәрач алмасы», «һәкијә-һекајә», «лечан-иј», «оғат-оврат», «әдгүн-фәрсизлијә, гејрәтсизлијә, әфәллијә ишарә илә мүәјјән шәраитдә кимәсә гојулан ләгәб», «нара-һара-нерә-нәрә», «гәлә -инкилој», «тәләмк-итәләмәк», «ситал-тәрс адам,(бус өз бизим Киш кәндиндә дә ејни мәнада ишләнир)» вә бу гәбилдән олан јүзләрлә сөзүн түрк мәншәли олдуғу көз габағындадыр.

Вагиф АСЛАН
АУБ Шәки бөлмәсинин сәдри, Азәрбајҹан Мүәллимләр Институту Шәки филиалынын баш мүәллими.

АБУНӘ-2020

ҺӨРМӘТЛИ ОХУҸУЛАР!

Республика иҹтимаи-сијаси гәзети олан «Дәрбәнд» гәзетинә 2020-ҹу ил үчүн абунә јазылышы давам едир. Гәзетә рабитә шөбәсиндә вә редаксијада (әкәр редаксијадан јазыларсынызса, онда бу заман гәзетин гијмәти 253,50 рубл олаҹагдыр) абунә јазыла биләрсиниз.

Бир илә – 507,00 рублдур.

Индекс – 1 иллији 63242, 6 ајлығы 51341

Баш редактор әвәзи
Т.Г. ӘЛӘКПӘРОВ

Мәсул катиб
А.А.АҒАКИШИЈЕВА

Шөбә редакторлары:
Т.Т.ҺАҸӘЛИЈЕВ
Т. С. ҺАҸӘЛИЈЕВ

Мүхбирләр:
һ.һ. КӘРИМОВ
С.П.КҮЛМӘҺӘММӘДОВА
А.Г.МӘММӘДОВА
К.А.АҒАКИШИЈЕВА

Еһм оператору
А.Ј.АҒАКИШИЈЕВА

Баш бухалтер
М. И.РӘҺИМОВА

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ НӘШРИЈЈАТЫН ҮНВАНЫ:

368600, Дағыстан Республикасы, Дәрбәнд шәһәри, Ленин күчәси, 35 б.
тел.-факс (240) 4-73-59,
факс (240) 4-74-33
www.derbend.ru
(E-mail: gazetaderbend@mail.ru)
Телефонлар: баш редактор 898948556030, үмуми шөбә 89280562728

«Типографија-М» ММҸ-дә чап едилиб.
Индекс 368600
Мәтбәәнин үнваны
Дәрбәнд шәһәри, С.Гурбанов күчәси, 25
Телефон: 4-50-76

Гәзетин чапынын кејфијјәти барәдә мәтбәәјә мүраҹиәт едә биләрсиниз.

Рабитә, информасија технолокијалары вә күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт (Роскомнадзор).
Күтләви информасија васитәләринин гејдијјаты һаггында
Шәһадәтнамә
ДР үзрә рабитә, информасија технолокијалары вә Күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт идарәси.
ПИ № ТУ05-00349 01 декабр 2016.

Материаллардa кедән фактлар үчүн мүәллифләр мәсулијјәт дашыјырлар. Мүәллифләрин мөвгеји илә редаксијанын мөвгеји үјғун кәлмәјә биләр.

Индекс: 1 иллији 63242
6 ајлығы 51341
Чапа имзаланды:
Ҹәдвәлә көрә
11. 06. 2019.
Фактики олараг 9.30
Саат 10.00
Тираж 2000
Сиф. №